

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

Gniezno 2022

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

Opracowane przez:

www.CentrumFunduszyUE.pl

Spis treści

1. Wstęp	4
2. Sfera społeczna	5
2.1 Demografia	5
2.2 Edukacja i wychowanie	16
2.3 Pomoc społeczna	23
2.4 Ochrona zdrowia	32
2.5 Gospodarka mieszkaniowa	34
2.6 Bezpieczeństwo publiczne	36
2.7 Kultura, sport i rekreacja	38
2.8 Kapitał społeczny	41
2.9 Finanse i administracja	43
2.10 Analiza SWOT sfery społecznej	47
3. Sfera gospodarcza	50
3.1 Potencjał gospodarczy	50
3.2 Przedsiębiorczość	52
3.3 Rynek pracy	55
3.4 Analiza SWOT sfery gospodarczej	58
4. Sfera przestrzenna	60
4.1 Położenie administracyjne i geograficzne	60
4.2 Uwarunkowania przestrzenne	64
4.3 Infrastruktura techniczna	66
4.4 Transport i komunikacja	72
4.5 Środowisko naturalne	73
4.5 Analiza SWOT sfery przestrzennej	77
5. Analiza SWOT	79
Spis tabel	80
Spis map	82

1. Wstęp

Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju wprowadza dla podmiotu opracowującego strategię rozwoju obowiązek przygotowania diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych.

Diagnozę opracowano na podstawie materiałów i danych Głównego Urzędu Statystycznego (GUS), które zgromadzono w ramach Banku Danych Lokalnych GUS, a także materiałów pochodzących z Biuletynu Informacji Publicznej Gminy Gniezno. Ponadto w procesie opracowywania Diagnozy wykorzystano obowiązujące dokumenty wykonawcze Gminy Gniezno.

Diagnoza została przeprowadzona w trzech sferach:

- ❖ Sferze społecznej, która objęła analizę procesów demograficznych, sektorów edukacji, ochrony zdrowia, mieszkalnictwa, kultury, sportu oraz innych istotnych aspektów życia mieszkańców,
- ❖ Sferze gospodarczej, która objęła analizę potencjału gospodarczego, rynku pracy oraz przedsiębiorczości,
- ❖ Sferze przestrzennej, która objęła analizę środowiska naturalnego, infrastruktury technicznej oraz zagospodarowania przestrzennego.

Dane zostały zaprezentowane w sposób dynamiczny, co oznacza, że diagnoza obejmuje stan aktualny, stan poprzedzający stan aktualny (wykorzystano dane z lat 2015-2020 oraz z 2021, gdy były dostępne) oraz stan przewidywany w postaci prognoz (jeśli takie były dostępne), a także sposób porównawczy, co oznacza, że dane analizowano w odniesieniu do powiatu gnieźnieńskiego, województwa wielkopolskiego oraz Polski. Diagnoza została oparta na najbardziej aktualnych danych dostępnych w momencie jej tworzenia.

2. Sfera społeczna

2.1 Demografia

W ostatnim dwudziestoleciu miało miejsce wiele istotnych procesów demograficznych. Przede wszystkim nastąpiła zmiana wzorców tworzenia rodziny, postaw i zachowań prokreacyjnych, która wyrażała się w szczególności przez: spadek liczby i natężenia urodzeń, zmniejszenie liczby zawieranych małżeństw, wzrost liczby rozwodów i urodzeń pozamałżeńskich oraz wzrost średniego wieku kobiet rodzących dzieci. Ponadto nastąpił przyływ ludności na obszary wiejskie.

Samorządy w swoich działaniach powinny uwzględniać procesy demograficzne, ponieważ mają one wpływ na wiele sfer i mogą zarówno stanowić szansę, jak i zagrożenia.

Analizy stanu ludności i procesów demograficznych dokonano w oparciu o dane Głównego Urzędu Statystycznego. Istotne jest, że dane te w niektórych sytuacjach mogą się różnić od stanu faktycznego oraz informacji pochodzących ze statystyk gminnych.

Stan ludności

Zgodnie z danymi przedstawionymi w poniższej tabeli liczba mieszkańców w 2020 r. w Gminie Gniezno wynosiła 12644 osoby, w tym 6377 kobiet i 6267 mężczyzn, co oznacza, że współczynnik feminizacji (relacja liczby kobiet do liczby mężczyzn pomnożona przez 100) wynosi 102. Jest on niższy w porównaniu do powiatu gnieźnieńskiego (105), województwa wielkopolskiego (106) oraz całego kraju (107). Istotne jest jednak, że przewaga mężczyzn w większości przypadków występuje jedynie w młodszych grupach, a z wiekiem sytuacja się odwraca i w najstarszych rocznikach liczba kobiet przekracza liczbę mężczyzn. W Gminie Gniezno również mamy do czynienia z takim przypadkiem, w grupach 60 lat i więcej występuje przewaga kobiet. Wynika to przede wszystkim z większej umieralności i krótszego trwania życia męskiej części społeczeństwa.

Tabela 1 Stan ludności według płci oraz współczynnik feminizacji w Gminie Gniezno w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	11 130	11 364	11 614	11 951	12 268	12 644
kobiety	5 568	5 690	5 824	5 999	6 170	6 377
mężczyźni	5 562	5 674	5 790	5 952	6 098	6 267
współczynnik feminizacji	100	100	101	101	101	102

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 17.01.2022 r.)

Poniższa tabela przedstawia stan ludności w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu gnieźnieńskiego, województwa wielkopolskiego oraz Polski.

Tabela 2 Stan ludności w Gminie Gniezno w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Gniezno	11 130	11 364	11 614	11 951	12 268	12 644
powiat gnieźnieński	145 085	145 211	145 333	145 317	145 418	145 068
województwo wielkopolskie	3 475 323	3 481 625	3 489 210	3 493 969	3 498 733	3 496 450
Polska	38 437 239	38 432 992	38 433 558	38 411 148	38 382 576	38 265 013

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 17.01.2022 r.)

Analiza stanu ludności w Gminie Gniezno przedstawionego w powyższej tabeli wykazała tendencję wzrostową. Wzrost liczby ludności może wynikać ze zwiększenia się liczby urodzeń spadku liczby zgonów lub zwiększenia imigracji. W przypadku Gminy Gniezno, na podstawie analizy wszystkich danych dotyczących demografii, można wnioskować, że największy wpływ w tej kwestii miał ogólny wzrost zameldowań, zarówno z miast, jak i ze wsi. Ponadto dane przedstawione w powyższej tabeli pokazują, że wzrost stanu ludności do 2019 r. następował także na poziomie powiatu oraz województwa. Jedynie w 2020 r. wystąpiła odwrotna sytuacja, spowodowana zapewne zwiększoną umieralnością społeczeństwa w wyniku Covid-19. Warto zaznaczyć, że tylko na poziomie krajowym zauważalny jest stały spadek ilości mieszkańców. Podsumowując, w całym województwie wielkopolskim w odróżnieniu do innych regionów Polski, odnotowuje się stopniowy przyrost liczby ludności.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY GNIEZNO

Zgodnie z Prognozą ludności gmin na lata 2017-2030 sporządzoną przez GUS (dalej: Prognoza GUS) w Gminie Gniezno nadal będzie następował przyrost ludności.

Istotne jest, że zjawiskiem charakterystycznym dla Wielopolski jest suburbanizacja, w wyniku której systematycznie wzrasta liczba mieszkańców obszarów wiejskich oraz mniejszych miast zlokalizowanych w pobliżu największych ośrodków miejskich. Przykładem tego jest Gmina Gniezno. Proces suburbanizacji może stwarzać zarówno możliwość rozwoju, jak i powodować problemy. Przykładowo powoduje wzrost kosztów budowy i utrzymania infrastruktury technicznej, transportowej i społecznej czy przekształcenia cennych terenów rolniczych i leśnych na tereny zurbanizowane.

Gęstość zaludnienia

W Gminie Gniezno nastąpił znaczny wzrost gęstości zaludnienia (liczba osób, która przypada na 1 km² powierzchni ogólnej danego obszaru, np. gminy), do czego przyczynił się zdecydowany wzrost liczby ludności na obszarze Gminy w ostatnich kilku latach. Poniższa tabela przedstawia, jak wskaźnik gęstości zaludnienia przedstawiał się w Gminie Gniezno, powiecie gnieźnieńskim, województwie wielkopolskim i Polsce w latach 2015-2020.

Tabela 3 Gęstość zaludnienia w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Gniezno	62	64	65	67	69	71
powiat gnieźnieński	116	116	116	116	116	116
województwo wielkopolskie	117	117	117	117	117	117
Polska	123	123	123	123	123	122

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 17.01.2022 r.)

Analiza danych ukazała, że jedynie na poziomie Gminy Gniezno nastąpił wzrost gęstości zaludnienia. Jest ona jednak sporo niższa niż na innych szczeblach, co wynika z tego, że obszary wiejskie w porównaniu z miastami są słabiej zaludnione i mają mniejszą gęstość zaludnienia. W powiecie oraz województwie wartość gęstości zaludnienia jest niezmienna od kilku lat, natomiast na poziomie krajowym zmniejszyła się w 2020 r.

Ekonomiczne grupy wiekowe

Ważną kwestią dla analizy procesów demograficznych jest podział ludności według tzw. ekonomicznych grup wiekowych. Wyróżniamy trzy takie grupy:

- ❖ Ludność w wieku przedprodukcyjnym – osoby w wieku 0-17 lat,
- ❖ Ludność w wieku produkcyjnym – mężczyźni w wieku 18-64 lata oraz kobiety w wieku 18-59 lat – jest to w korelacji z osiągnięciem wieku emerytalnego,
- ❖ Ludność w wieku poprodukcyjnym – mężczyźni w wieku 65 lat i więcej oraz kobiety w wieku 60 lat i więcej.

Tabele poniżej przedstawiają, jak wskaźnik grup wiekowych w Gminie Gniezno przedstawiał się w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu gnieźnieńskiego, województwa wielkopolskiego oraz całego kraju.

Tabela 4 Stan ludności w wieku przedprodukcyjnym w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Gniezno	2 648	2 730	2 798	2 876	2 951	3 027
powiat gnieźnieński	28 576	28 581	28 799	28 863	28 953	28 950
województwo wielkopolskie	665 584	667 280	672 300	675 946	679 113	681 826
Polska	6 901 795	6 895 878	6 920 652	6 935 523	6 948 706	6 953 639

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 17.01.2022 r.)

Analiza danych przedstawiona w tabeli dotyczącej ludności w wieku przedprodukcyjnym pokazuje, że w każdej jednostce nastąpił wzrost ilości ludności. Jest to zjawisko pozytywne. Ponadto warto zauważyć, że w przypadku Gminy Gniezno ilość osób w wieku przedprodukcyjnym przeważa ilość ludności w wieku poprodukcyjnym., co nie ma miejsca na innych szczeblach.

**Tabela 5 Stan ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Gniezno w latach
2015-2020 w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju**

		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Gniezno	ogółem	7 100	7 156	7 265	7 415	7 570	7 789
	kobiety	3 367	3 376	3 430	3 508	3 587	3 684
	mężczyźni	3 733	3 780	3 835	3 907	3 983	4 105
powiat gnieźnieński	ogółem	90 680	89 749	88 693	87 802	86 950	86 061
	kobiety	42 502	41 986	41 451	41 013	40 544	40 178
	mężczyźni	48 178	47 763	47 242	46 789	46 606	45 883
województwo wielkopolskie	ogółem	2 175 703	2 158 619	2 139 386	2 121 596	2 104 475	2 087 026
	kobiety	1 028 554	1 018 594	1 007 613	997 949	988 856	981 421
	mężczyźni	1 147 149	1 140 025	1 131 773	1 123 647	1 115 619	1 105 605
Polska	ogółem	24 002 168	23 767 614	23 517 643	23 269 725	23 025 927	22 771 440
	kobiety	11 313 549	11 183 323	11 046 895	10 916 765	10 794 491	10 683 707
	mężczyźni	12 688 619	12 584 291	12 470 748	12 352 960	12 231 436	12 087 733

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 17.01.2022 r.)

Analiza danych przedstawiona w tabeli dotyczącej ludności w wieku produkcyjnym pokazuje, że tylko w przypadku Gminy Gniezno nastąpił wzrost ilości osób we wspomnianej ekonomicznej grupie wiekowej, natomiast w innych jednostkach wystąpił zdecydowany spadek.

Tabela 6 Stan ludności w wieku poprodukcyjnym w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju

		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Gniezno	ogółem	1 382	1 478	1 551	1 660	1 747	1 828
	kobiety	926	985	1 031	1 094	1 148	1 200
	mężczyźni	456	493	520	566	599	628
powiat gnieźnieński	ogółem	25 829	26 881	27 841	28 652	29 515	30 057
	kobiety	17 666	18 242	18 794	19 256	19 689	19 957
	mężczyźni	8 163	8 639	9 047	9 396	9 826	10 100
województwo wielkopolskie	ogółem	634 036	655 726	677 524	696 427	715 145	727 598
	kobiety	433 080	445 358	457 847	468 166	478 081	483 823
	mężczyźni	200 956	210 368	219 677	228 261	237 064	243 775
Polska	ogółem	7 533 276	7 769 500	7 995 263	8 205 900	8 407 943	8 539 934
	kobiety	5 165 837	5 299 176	5 424 333	5 536 816	5 639 299	5 694 774
	mężczyźni	2 367 439	2 470 324	2 570 930	2 669 084	2 768 644	2 845 160

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 17.01.2022 r.)

Analiza danych przedstawiona w tabeli dotyczącej ludności w wieku poprodukcyjnym pokazuje, że w każdej jednostce nastąpił wzrost ilości osób należących do wspomnianej ekonomicznej grupy wiekowej.

Podsumowując, dane przedstawione w powyższych tabelach ukazały, że jedynie na poziomie Gminy Gniezno nie mamy do czynienia z trendem starzenia się społeczeństwa, który wynika głównie z niskiej dzietności oraz wydłużającego się okresu trwania życia. Zjawisko to może mieć negatywny wpływ na sytuację społeczną i gospodarczą jednostek samorządowych. Wpływa to głównie na finanse samorządów, przykładowo poprzez wzrost kosztów związanych ze służbą zdrowia, opieką społeczną oraz zapewnieniem odpowiednich warunków życia osobom starszym. W Gminie Gniezno mamy natomiast bardzo pozytywną sytuację, jaką jest wzrost ilości osób w wieku produkcyjnym oraz przewaga ilości osób w wieku przedprodukcyjnym nad ilością osób w wieku poprodukcyjnym. Zgodnie z Prognozą GUS sytuacja ta będzie nadal występować w Gminie.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

Przyrost naturalny

Przyrost naturalny oznacza różnicę pomiędzy liczbą urodzeń żywych a liczbą zgonów w danym okresie. Z dodatnim przyrostem naturalnym mamy do czynienia, gdy w analizowanym okresie liczba urodzeń jest wyższa niż liczba zgonów (wartości powyżej 0). Natomiast z ujemnym przyrostem, inaczej nazywanym ubytkiem naturalnym mamy do czynienia, gdy liczba zgonów jest wyższa niż liczba urodzeń (wartości poniżej 0).

Tabela poniżej ilustruje, jak wskaźnik przyrostu naturalnego prezentował się w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu gnieźnieńskiego, województwa wielkopolskiego oraz Polski.

Tabela 7 Przyrost naturalny w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju

		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Gniezno	urodzenia żywe na 1000 ludności	12,26	12,34	11,25	11,41	11,51	9,33
	zgony na 1000 ludności	9,05	5,86	6,28	6,30	6,13	6,76
	przyrost naturalny	3,20	6,48	4,97	5,11	5,38	2,57
powiat gnieźnieński	urodzenia żywe na 1000 ludności	10,23	10,89	11,67	10,64	11,02	9,75
	zgony na 1000 ludności	9,54	9,00	9,75	10,21	9,63	11,95
	przyrost naturalny	0,68	1,89	1,93	0,43	1,39	-2,19
województwo wielkopolskie	urodzenia żywe na 1000 ludności	10,58	10,99	11,61	11,11	10,72	10,25
	Zgony na 1000 ludności	9,55	9,30	9,54	10,06	9,80	11,43

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

		2015	2016	2017	2018	2019	2020
województwo wielkopolskie	Przyrost naturalny	1,03	1,70	2,06	1,05	0,92	-1,18
Polska	Urodzenia żywe na 1000 ludności	9,60	9,95	10,46	10,11	9,77	9,26
	Zgony na 1000 ludności	10,27	10,10	10,48	10,78	10,67	12,45
	Przyrost naturalny	-0,67	-0,15	-0,02	-0,68	-0,91	-3,18

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 17.01.2022 r.)

Analiza danych dotyczących przyrostu naturalnego wykazała, że w Gminie Gniezno od lat występuje dodatni przyrost naturalny, co jest bardzo pożądanym zjawiskiem, zwłaszcza ze względu na powszechnie występujący trend starzenia się społeczeństwa. Ważne jest, że w przypadku Gminy jest on dużo wyższy niż w powiecie, województwie i Polsce. Warto również wspomnieć, że w 2020 r. przyrost naturalny w każdej analizowanej jednostce terytorialnej zanotował spory spadek, na co zapewne największy wpływ miała zwiększona umieralność spowodowana pandemią koronawirusa.

Zgodnie z Prognozą GUS w Gminie Gniezno nadal ma występować dodatni przyrost naturalny. Sytuacja ta ma wystąpić w większości gmin leżących w bezpośrednim sąsiedztwie większych miast (powyżej 50 tys.)

Przy analizie przyrostu naturalnego istotny jest również tzw. współczynnik dzietności, który oznacza przeciętną liczbę dzieci, którą urodziłaby kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (czyli 15-49 lat).

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

Poniższa tabela przedstawia, jak kształtował się współczynnik dzietności w latach 2015-2020 na poziomie krajowym oraz w poszczególnych województwach.

Tabela 8 Współczynnik dzietności w latach 2015-2020 w kraju i wszystkich województwach

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Polska	1,289	1,357	1,453	1,435	1,419	1,378
dolnośląskie	1,206	1,286	1,361	1,367	1,357	1,333
kujawsko-pomorskie	1,249	1,318	1,411	1,374	1,369	1,380
lubelskie	1,257	1,271	1,372	1,348	1,324	1,271
lubuskie	1,253	1,326	1,430	1,353	1,326	1,271
łódzkie	1,260	1,324	1,409	1,396	1,349	1,339
małopolskie	1,320	1,397	1,486	1,499	1,487	1,449
mazowieckie	1,409	1,482	1,570	1,564	1,570	1,529
opolskie	1,124	1,201	1,288	1,255	1,273	1,225
podkarpackie	1,199	1,254	1,372	1,369	1,336	1,296
podlaskie	1,226	1,303	1,401	1,393	1,374	1,307
pomorskie	1,412	1,506	1,625	1,598	1,598	1,531
śląskie	1,258	1,323	1,424	1,389	1,360	1,324
świętokrzyskie	1,181	1,203	1,258	1,262	1,235	1,177
warmińsko-mazurskie	1,228	1,284	1,412	1,361	1,322	1,274
wielkopolskie	1,384	1,466	1,579	1,552	1,537	1,507
zachodniopomorskie	1,218	1,296	1,372	1,332	1,299	1,254

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 24.01.2022 r.)

Jak wynika z powyższej tabeli, w województwie wielkopolskim (na którego terenie leży Gmina Gniezno) współczynnik wynosi ok. 1,5 przewyższając przy tym wartości krajowe. Jednocześnie plasuje je na trzecim miejscu, tuż po województwach pomorskim i mazowieckim.

Warto zaznaczyć, że do 2017 r. we wszystkich województwach następował wzrost wartości współczynnika (w trzech przypadkach aż do 2018 r., a nawet 2019 r.), ale później mamy do czynienia jedynie ze spadkiem. Jednakże zgodnie z Prognozą GUS współczynnik miał wciąż wzrastać, nie nastąpiło to jednak zapewne ze względu na sytuację powstałą w wyniku pandemii koronawirusa.

Niska wartość współczynnika oznacza brak zapewnienia prostej zastępowalności pokoleń (która występuje, gdy współczynnik jest na poziomie ok. 2), a co za tym idzie starzenie się społeczeństwa. Ponadto może przyczynić się do wystąpienia ujemnego przyrostu naturalnego.

Migracje ludności

Przez migracje należy rozumieć zarówno ruch ludności wynikający ze zmiany miejsca zamieszkania w obrębie państwa (np. ze wsi do miasta, z miasta do wsi), jak i migrację międzynarodową oraz trwałą. Migracje mają istotne znaczenie dla rozwoju społeczno-gospodarczego zarówno w skali regionalnej, jak i lokalnej.

Procesy migracyjne istotnie wpływają na sytuację społeczno-gospodarczą gmin, w szczególności, że najczęściej dotyczą osób młodych z dobrym wykształceniem i wysokimi kwalifikacjami zawodowymi.

Skutkiem emigracji jest m.in. ubytek ludzi młodych i wykwalifikowanych pracowników, co wpływa równocześnie na przyspieszenie procesu starzenia się społeczeństwa.

Podczas analizy wykorzystano podział migracji na wewnętrzne, czyli w obrębie danego państwa oraz zewnętrzne (inaczej zagraniczne), czyli poza granice państwa.

Tabela na kolejnej stronie przedstawia salda migracji wewnętrznych i zagranicznych w Gminie Gniezno w latach 2015-2020. Istotne jest, że statystyki dotyczące migracji nie w każdym przypadku prezentują stan faktyczny, ponieważ wiele osób podczas zmiany miejsca swojego pobytu, nie zmienia jednocześnie oficjalnego miejsca zameldowania, co ma znaczenie przy analizie wskaźnika migracji.

*Tabela 9 Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w Gminie Gniezno
w latach 2015-2020*

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
saldo migracji ogółem	0 ^x	183	163	280	262	317
saldo migracji ogółem na 1000 ludności	0,00 ^x	16,25	14,21	23,84	21,69	25,49
saldo migracji wewnętrznych	228	183	162	278	261	312
saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności	20,9	16,2	14,1	23,7	21,6	25,1
saldo migracji zagranicznych	0 ^x	0	1	2	1	5
saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności	0,00 ^x	0,00	0,09	0,17	0,08	0,40

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 17.01.2022 r.)

Analiza powyższych danych wykazała, że w Gminie Gniezno występuje dodatnie saldo migracji, co oznacza, że odpływ ludności z Gminy jest mniejszy niż napływ spoza Gminy. Jest to zjawisko pozytywne i pożądane.

Zgodnie z Prognozą GUS przez najbliższe lata saldo migracji w Gminie Gniezno wciąż będzie dodatnie.

Od początku lat 90. XX w. coraz mniej osób przenosiło się ze wsi do miast, a w 2000 r. po raz pierwszy na obszarach wiejskich zanotowano dodatnie saldo migracji. Dotyczyło to, jednakże dużych miast i terenów wiejskich wokół nich. Ludzie zaczęli przenosić się na obszary podmiejskie w celu ucieczki od hałaśliwych i drogich miast. Taka tendencja w zasadzie utrzymuje się dziś, co pokazuje przykład Gminy Gniezno. Zostało to zaprezentowane w poniższej tabeli.

Tabela 10 Stan zameldowań i wymeldowań w Gminie Gniezno w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
zameldowania ogółem	345	322	313	450	404	429
zameldowania z miast	291	265	256	375	341	356
zameldowania ze wsi	54	57	56	72	62	68
wymeldowania ogółem	117	139	150	170	142	112
wymeldowania do miast	79	108	110	126	116	76
wymeldowania na wieś	38	31	40	43	26	36

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 17.01.2022 r.)

Analiza powyższych danych potwierdza tezę zainteresowania osiedlaniem się na obszarach wiejskich – w Gminie Gniezno z miast zameldowuje się dużo więcej osób niż ze wsi. Warto podkreślić, że w latach 2015-2020 w Gminie nie zanotowano żadnych wymeldowań za granicę.

Jednakże warto zaznaczyć, że od wielu lat trwa także przepływ ludności z miast małych do dużych. Wyjeżdżają w szczególności ludzie młodzi w poszukiwaniu pracy, o którą dużo łatwiej w większych ośrodkach miejskich. W większości przypadków na początku wyjeżdżają w celu kontynuowania nauki w szkole średniej lub na uczelni wyższej, ale po latach spędzonych w większym mieście absolwenci nie chcą wracać do rodzinnych miejscowości, ponieważ nie widzą tam perspektyw na osiedlenie się. Istotne jest więc zadbanie o to, by Gmina Gniezno stanowiła miejsce atrakcyjne osiedleńczo, przede wszystkim dla osób młodych, którzy stanowią największy kapitał.

2.2 Edukacja i wychowanie

Realizacja zadań oświatowych stanowi jedno z najistotniejszych zadań publicznych. Edukacja młodego pokolenia jest bowiem bardzo istotna zarówno dla społeczności lokalnej, jak i rozwoju samorządów. Z tego powodu samorzady przeznaczają coraz więcej środków na kształcenie.

Jednym ze źródeł finansowania oświaty jest subwencja oświatowa. Gmina Gniezno systematycznie otrzymuje coraz większą kwotę w ramach wspomnianego środka finansowego – w ciągu lat wzrosła o ponad 2 mln złotych.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY GNIEZNO

Większość zadań związanych z edukacją – od poziomu przedszkola aż do szkół ponadpodstawowych – została przekazana jednostkom terytorialnym na poziomie lokalnym, a mianowicie gminom oraz powiatom. Ustawa Prawo oświatowe za zadanie własne gminy uznaje zakładanie i prowadzenie:

- ❖ Publicznych przedszkoli (wliczając w to przedszkola z oddziałami specjalnymi i integracyjnymi),
- ❖ Przedszkoli integracyjnych i specjalnych,
- ❖ Innych form wychowania przedszkolnego,
- ❖ Szkół podstawowych (wliczając w to szkoły z oddziałami specjalnymi i integracyjnymi),
- ❖ Szkół podstawowych integracyjnych.

Organy prowadzące publiczne jednostki systemu oświaty muszą im zapewnić warunki do działania, w tym bezpieczne i higieniczne warunki nauki, wychowania i opieki. Ponadto muszą umożliwić kształcenie specjalne, przeprowadzać remonty i inwestycje w obiektach szkolnych, zapewnić obsługę administracyjną, prawną, finansową oraz organizacyjną szkół i placówek oraz wyposażyć je w pomoce dydaktyczne i sprzęt niezbędny do realizacji programów nauczania, programów wychowawczo-profilaktycznych czy przeprowadzania egzaminów.

Gmina Gniezno w ramach polityki oświatowej, chcąc zapewnić jak najlepsze warunki edukacji dla najmłodszych mieszkańców, podejmuje następujące działania:

- ❖ Systematycznie rozbudowywana jest sieć przedszkolna,
- ❖ Opieka przedszkolna zapewniana jest wszystkim zainteresowanym,
- ❖ Uruchomiono samorządowy żłobek, planowana jest kolejna inwestycja w tym zakresie,
- ❖ We wszystkich szkołach funkcjonują świetlice szkolne,
- ❖ We wszystkich placówkach zapewnione jest żywienie dla dzieci,
- ❖ Funkcjonuje sprawny system dowozów.

Wczesna opieka

Wczesna opieka obejmuje dzieci pomiędzy 20 tygodniem a 3 rokiem życia. Podlega ona Ministerstwu Rodziny, Pracy i Polityki społecznej, co wyróżnia ją na tle innych etapów edukacji. Zgodnie z ustawą o opiece nad dziećmi w wieku do lat 3 opieka ta może przyjąć formę

żłobka, klubu dziecięcego, punktu opieki dziennej lub opieki przez nianię. Jednostki samorządowe mogą tworzyć i prowadzić żłobki i kluby dziecięce oraz zatrudniać opiekunów dziennych.

Zgodnie z informacjami dostępnymi na portalu Empatia w Gminie Gniezno od 2020 r. funkcjonuje jeden Gminny Żłobek w miejscowości Zdziechowa, do którego obecnie zapisanych jest 30 dzieci (na 30 możliwych miejsc). Oznacza to, że dzieci objętych opieką jest mały odsetek, ponieważ wszystkich dzieci do lat 3 w Gminie w 2020 r. było 416. W Gminie Gniezno nie działa żaden klub dziecięcy ani punkt opieki dziennej.

Żłobek w Zdziechowie zaczął funkcjonować z dniem 1 września 2020 r. dzięki dofinansowaniom z programu „Maluch+” oraz Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020.

Edukacja przedszkolna

Edukacja przedszkolna dotyczy dzieci między 3 a 7 rokiem życia, jednak w szczególnych przypadkach mogą z niej skorzystać również dzieci dwuipółletnie oraz maksymalnie dziewięcioletnie. Reforma oświatowa z 2016 r. wprowadziła obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego dla dzieci w wieku lat 6, który może zostać zrealizowany w przedszkolu, w innej formie wychowania przedszkolnego lub w oddziale przedszkolnym w szkole podstawowej. Ważne jest, że gminy muszą zapewnić miejsca edukacji przedszkolnej dla dzieci zamieszkałych na ich obszarze w celu odbycia obowiązkowego przygotowania przedszkolnego.

Na terenie Gminy Gniezno znajdują się 3 oddziały przedszkolne:

- ❖ W Szkole Podstawowej im. Obrońców Gniezna i Ziemi Gnieźnieńskiej w Goślinowie,
- ❖ W Szkole Podstawowej w Mnichowie (będącej filią Szkoły Podstawowej w Zespole Szkół w Szczytnikach Duchownych),
- ❖ W Szkole Podstawowej im. ks. Leona Formanowicza w Modliszewku (będącej filią Szkoły Podstawowej im. Powstańców Wielkopolskich 1918/19 w Zdziechowie).

Ponadto działają dwa przedszkola: Przedszkole w Szczytnikach Duchownych (będące częścią Zespołu Szkół im. ks. Jana Twardowskiego w Szczytnikach Duchownych) i Przedszkole w Jankowie Dolnym (będące częścią Zespołu Szkół w Jankowie Dolnym) oraz

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

Zespół Przedszkoli w Zdziechowie, na który składają się: Przedszkole w Zdziechowie, Przedszkole w Pyszczyńce oraz Przedszkole w Oborze.

Poniższa tabela przedstawia stan przedszkoli i oddziałów przedszkolnych w szkołach podstawowych na terenie Gminy Gniezno w latach 2015-2020. Istotne jest, że w 2015 r. objęte wychowaniem przedszkolnym były dzieci między 3 a 5 rokiem życia, natomiast w latach 2016-2020 były to dzieci między 3 a 6 rokiem życia, wynika to z reformy oświatowej.

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ilość przedszkoli i oddziałów przedszkolnych	6	6	6	6	8	8
ilość oddziałów	19	19	21	21	23	23
ilość dzieci uczęszczających do przedszkola	310	353	377	403	435	446
ilość dzieci w wieku przedszkolnym	437	612	621	646	640	651
odsetek dzieci objętych wychowaniem przedszkolnym	70,9	57,7	60,7	62,4	67,9	68,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 31.01.2022 r.)

Analiza danych przedstawionych w powyższej tabeli pokazała, że w Gminie Gniezno systematycznie wzrasta ilość dzieci uczęszczających do przedszkola, ale wciąż stanowią jedynie 2/3 dzieci w wieku przedszkolnym. Warto zaznaczyć, że odsetek ten cały czas rośnie, co jest pozytywnym zjawiskiem.

Edukacja szkolna

Szkoła podstawowa jest powszechna i obowiązkowa. Zgodnie z reformą oświatową, która obowiązuje od 2017 r., obowiązek szkolny obejmuje dzieci pomiędzy 7 a 15 rokiem życia. Jednakże na wniosek rodziców możliwe jest przyjęcie do szkoły pod określonymi warunkami dziecka sześciolatniego.

Dzięki tzw. rejonizacji, czyli wyznaczaniu obwodów szkolnych, dzieci mają zagwarantowane na mocy ustawy prawo dostępu do publicznej szkoły podstawowej. Wspomniane obwody stanowią ustaloną prawnie część obszaru danej gminy i mogą obejmować

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

swoim zakresem całą miejscowość, jej część lub kilka miejscowości. Zgodnie z ustawą Prawo oświatowe podział obszaru gminy na obwody jest dokonywany przez ustalenie planu sieci publicznych szkół podstawowych. Istotne jest w tej kwestii, że gminy posiadają obowiązek zorganizowania bezpłatnego dowozu dzieci do szkoły lub opłacenia transportu publicznego w sytuacji, gdy uczeń mieszka w odległości większej niż 3 km (klasy I-IV) lub 4 km (klasy V-VIII) od miejsca siedziby szkoły.

Na obszarze Gminy Gniezno funkcjonują następujące szkoły podstawowe:

- ❖ Szkoła Podstawowa im. Obrońców Gniezna i Ziemi Gnieźnieńskiej w Goślinowie,
- ❖ Szkoła Podstawowa w Szczytnikach Duchownych (wchodząca w skład Zespołu Szkół im. ks. Jana Twardowskiego w Szczytnikach Duchownych),
- ❖ Filialna Szkoła Podstawowa w Mnichowie (wchodząca w skład Zespołu Szkół im. ks. Jana Twardowskiego w Szczytnikach Duchownych),
- ❖ Szkoła Podstawowa im. Arkadego Fiedlera w Jankowie Dolnym (będąca częścią Zespołu Szkół w Jankowie Dolnym),
- ❖ Szkoła Podstawowa im. Powstańców Wielkopolskich 1918/19 w Zdziechowie,
- ❖ Filialna Szkoła Podstawowa im. ks. Leona Formanowicza w Modliszewku (będąca filią Szkoły Podstawowej im. Powstańców Wielkopolskich 1918/19 w Zdziechowie).

Reforma oświatowa z 2016 r. zmieniła strukturę dotychczasowego systemu edukacji poprzez wprowadzenie 8-klasowej szkoły podstawowej w miejsce 6-letniej szkoły podstawowej i 3-letniego gimnazjum. W związku z tym, na mocy uchwały nr XXXIV/228/2017 Rady Gminy z dnia 29 marca 2017 r. w sprawie dostosowania sieci szkół podstawowych i gimnazjów do nowego ustroju szkolnego, swoją działalność zakończyły następujące gimnazja:

- ❖ Publiczne Gimnazjum w Jankowie Dolnym prowadzone w Publicznej Szkole Podstawowej im. Arkadego Fiedlera w Jankowie Dolnym,
- ❖ Publiczne Gimnazjum w Szczytnikach Duchownych prowadzone w Publicznej Szkole Podstawowej w Szczytnikach Duchownych,
- ❖ Publiczne Gimnazjum w Zdziechowie prowadzone w Publicznej Szkole Podstawowej im. Powstańców Wielkopolskich 1918/19 w Zdziechowie.

Poniższa tabela przedstawia stan szkół podstawowych w Gminie Gniezno na przełomie lat 2015-2020.

Tabela 11 Szkoły podstawowe w Gminie Gniezno w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ilość szkół	7	7	7	7	7	7
ilość oddziałów	45	42	47	47	52	55
ilość uczniów	702	651	761	864	908	957
ilość absolwentów	79	77	-	-	92	91

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 20.01.2022 r.)

Analiza powyższych danych wykazała, że nastąpił wzrost ilości oddziałów oraz ilości uczniów, co jest bardzo pozytywnym zjawiskiem. Jednakże należy zaznaczyć, że w 2021 r. zmalała ilość szkół podstawowych w Gminie. Mianowicie Rada Gminy Gniezno po uzyskaniu pozytywnej opinii Wielkopolskiego Kuratora Oświaty podjęła uchwałę nr XXXV/260/2021 z dnia 25 marca 2021 r. w sprawie przekształcenia Szkoły Podstawowej im. Powstańców Wielkopolskich 1918/19 w Zdziechowie poprzez likwidację podporządkowanej jej Filialnej Szkoły Podstawowej im. Celestyna Freineta w Oberze.

Należy podkreślić, że liczba miejsc w poszczególnych placówkach oświatowych jest wystarczająca i adekwatna do stanu obecnego zamieszkania Gminy.

Współczynnik skolaryzacji

Współczynnik skolaryzacji brutto oznacza relację liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia do liczby osób w grupie wiekowej odpowiadającej temu poziomowi. Wylicza się go w celu oceny aktywności edukacyjnej społeczeństwa. W szkołach podstawowych jego wartość jest bliska 100%, co wynika z obowiązkowej nauki na tym poziomie edukacji.

Poniższa tabela przedstawia jak wskaźnik współczynnika skolaryzacji brutto prezentował się w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w porównaniu do powiatu gnieźnieńskiego, województwa wielkopolskiego oraz Polski.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

*Tabela 12 Współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie Gniezno w latach 2015-2020
w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju*

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Gniezno	62,07	63,39	62,33	61,58	62,44	63,38
powiat gnieźnieński	93,82	98,26	96,82	96,29	96,09	95,36
województwo wielkopolskie	94,21	98,90	96,82	96,29	96,09	95,36
Polska	90,94	96,62	95,24	95,46	95,13	95,95

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 17.01.2021 r.)

W przypadku Gminy Gniezno, jak wynika z tabeli powyżej, wynosi on około 60%. Może to oznaczać, że nie wszyscy uczniowie realizują obowiązek szkolny, ale również, że część dzieci zameldowanych w Gminie uczęszcza do szkół w innych gminach lub poza granicami państwa. Na innych poziomach współczynnik wynosi około 95%.

Egzamin ósmoklasisty

Egzamin ósmoklasisty stanowi obowiązkowy sprawdzian wiedzy uczniów kończących w danym roku szkołę podstawową. Przeprowadzają go Centralna Komisja Egzaminacyjna oraz Okręgowe Komisje Egzaminacyjne (w przypadku Gminy Gniezno była to OKE Poznań). Swoim zakresem obejmuje trzy przedmioty obowiązkowe, czyli język polski, matematykę oraz język obcy nowożytny. Jest przeprowadzany od 2019 r.

W tabeli przedstawiono, jak w latach 2019-2021 wypadały wyniki egzaminów ósmoklasisty uzyskane przez uczniów z Gminy Gniezno w porównaniu do wyników z powiatu gnieźnieńskiego, województwa wielkopolskiego oraz całego kraju.

*Tabela 13 Wyniki egzaminów ósmoklasisty w Gminie Gniezno w latach 2015-2020
w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju*

		2019	2020	2021
Gmina Gniezno	j. polski	57	52	53
	matematyka	44	35	40
	j. angielski	54	50	64
powiat gnieźnieński	j. polski	57	52	53
	matematyka	39	39	42
	j. angielski	53	47	60
województwo wielkopolskie	j. polski	61	57	58
	matematyka	43	44	45
	j. angielski	56	51	63
Polska	j. polski	63	59	60
	matematyka	45	46	47
	j. angielski	59	54	66

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Centralnej Komisji Egzaminacyjnej oraz Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Poznaniu (dostęp: 17.01.2022 r.)

Analiza wyników egzaminu ósmoklasisty wykazała, że uczniowie Gminy Gniezno uzyskiwali wyniki na poziomie równym lub wyższym w przypadku powiatu oraz na poziomie niższym niż wojewódzki czy krajowy. Istotne jest, że w 2021 roku nastąpił wzrost poziomu wyników w odniesieniu do dwóch poprzednich lat, w szczególności z języka angielskiego (wzrost o 14%). Ze względu na krótki zakres czasowy badania utrudniona jest jednoznaczna ocena poziomu umiejętności uczniów. Warto podkreślić, że w ostatnich latach najlepsze wyniki w Gminie Gniezno osiągała Szkoła Podstawowa w Goślinowie, co wynika z raportów o stanie gminy.

2.3 Pomoc społeczna

Pomoc społeczna ma na celu wsparcie osób i rodzin w radzeniu sobie z trudnymi sytuacjami życiowymi, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, wykorzystując własne

możliwości i środki. Pomaga osobom i rodzinom w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w godnych warunkach, a także wspiera ich w procesie usamodzielnienia się i integracji ze środowiskiem.

Zadanie pomocy społecznej jest wykonywane zarówno na szczeblu rządowym, jak i samorządowym, przy współpracy partnerskiej z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami i związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi, co wynika bezpośrednio z ustawy o pomocy społecznej. Wspomniana ustawa wskazuje otwarty katalog sytuacji, w których można udzielić pomocy społecznej, a mianowicie: ubóstwo, bezrobocie, niepełnosprawność, długotrwała choroba, przemoc w rodzinie, uzależnienia.

Pomoc społeczna może przyjąć formę wsparcia finansowego, rzeczowego lub usługowego. Gmina, wypełniając zadania z zakresu pomocy społecznej powinna w szczególności tworzyć gminny system profilaktyki i opieki nad dziećmi i rodziną, udzielać schronienia, zapewniać posiłki osobom potrzebującym i dzieciom, przyznawać i wypłacać zasiłki, zapewniać miejsca w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia, współpracować z powiatowym urzędem pracy, itd.

Istotne jest, by pomoc społeczna była prowadzona w korelacji z innymi obszarami działań gminy, jak na przykład ochrona zdrowia, oświata czy rynek pracy.

Jednostką organizacyjną Gminy Gniezno realizującą zadanie pomocy społecznej jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Gnieźnie. Działa on w dwóch rejonach opiekuńczych:

- ❖ Pierwszy rejon: Braciszewo, Dalki, Jankowo Dolne, Jankówko, Kalina, Lubochnia, Lulkowo, Mnichowo, Obora, Obórka, Osiniec, Piekary, Pyszczynek, Skierszewo, Szczytniki Duchowne, Wierzbiczany, Wola Skoprzecka;
- ❖ Drugi rejon: Dębówiec, Ganina, Goślinowo, Krzyszczewo, Łabiszynek, Mączniki, Modliszewo, Modliszewko, Napoleonowo, Pyszczyn, Strzyżewo Kościelne, Strzyżewo Paczkowe, Strzyżewo Smykowe, Wehnica, Winiary, Zdziechowa.

Do głównych powodów korzystania z pomocy społecznej przez mieszkańców Gminy Gniezno można przede wszystkim zaliczyć: ubóstwo, długotrwałą lub ciężką chorobę oraz niepełnosprawność, a w dalszej kolejności bezrobocie, potrzebę ochrony macierzyństwa oraz alkoholizm.

Świadczenia materialne

Zasiłek stały to świadczenie pieniężne wypłacane przez pomoc społeczną, które ma na celu pomoc osobom całkowicie niezdolnym do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności.

Zasiłek ten jest przyznawany, gdy:

- ❖ Dochód osoby samotnej nie przekracza kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej,
- ❖ Dochód osoby pozostającej w rodzinie oraz dochód na jednego członka rodziny nie przekracza kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Z zasiłku nie mogą skorzystać osoby, u których występuje zbieg prawa do zasiłku stałego oraz: renty socjalnej, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego, dodatku przysługującego osobie samotnie wychowującej dziecko.

Zgodnie z raportami o stanie gminy w 2018 r. 25 osób otrzymało zasiłek stały, w 2019 r. – również 25 osób, a w 2020 r. - 19 osób, co oznacza, że nastąpił spadek ilości beneficjentów powyższego świadczenia w stosunku do lat poprzednich.

Zasiłek okresowy to świadczenie pieniężne przeznaczone dla osób i rodzin bez dochodów lub o dochodach niższych niż kryterium ustawowe oraz o pieniężnych zasobach niewystarczających na zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych. Wypłacany on jest ze środków pochodzących z budżetu państwa.

Prawo do zasiłku przysługuje:

- ❖ Osobie samotnie gospodarującej, której dochód nie przekracza kwoty 710 zł,
- ❖ Osobie w rodzinie, której dochód na osobę nie przekracza kwoty 528 zł,
- ❖ Rodzinie, której dochód nie przekracza sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie.

Zgodnie z raportami o stanie gminy w 2018 r. z zasiłku okresowego skorzystało 17 rodzin, które otrzymały powyższą pomoc finansową z tytułu bezrobocia i długotrwałej choroby. W 2019 r. było to 15 rodzin, a w 2020 r. jedynie 9. Wynika z tego, że nastąpił spadek ilości beneficjentów powyższego świadczenia w stosunku do lat poprzednich.

Inną formą pomocy finansowej jest zasiłek celowy, który stanowi jednorazowe świadczenie pieniężne skierowane dla osób i rodzin w celu zaspokojenia niezbędnych potrzeb, jak na przykład zakup żywności, leków, opału, odzieży czy konieczne remonty, naprawy

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY GNIEZNO

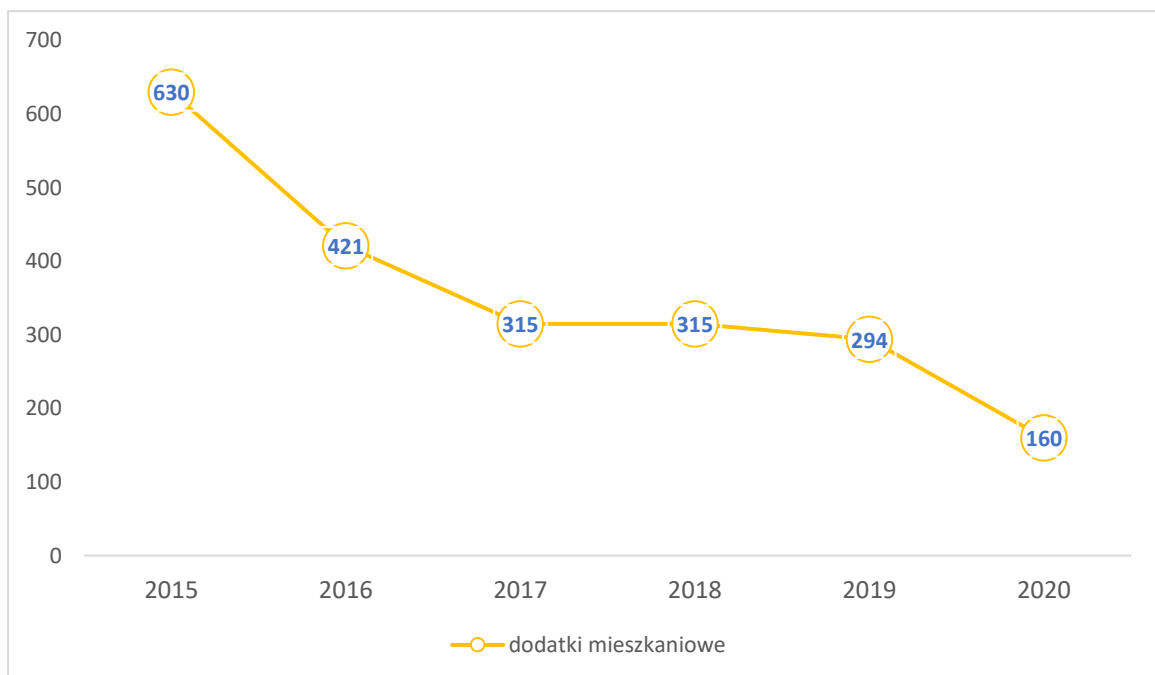
w mieszkaniu/domu. Zasiłek ten jest wypłacany ze środków pochodzących ze środków własnych gminy.

Zgodnie z raportami o stanie gminy w 2018 r. wypłacono zasiłek celowy dla 124 rodzin, w 2019 r. – dla 118 rodzin, a w 2020 r. – dla 104 rodzin. Oznacza to, że również w tym przypadku nastąpił spadek ilości beneficjentów powyższego świadczenia w stosunku do lat poprzednich.

Kolejną możliwością wsparcia jest dodatek mieszkaniowy. Ustawa o dodatkach mieszkaniowych oraz rozporządzenie w sprawie dodatków mieszkaniowych stanowią podstawę do przyznania i wypłaty powyższego świadczenia. Osoby, które mają zamiar ubiegać się o dodatek muszą jednocześnie spełnić kryterium dochodowe i metrażowe oraz posiadać tytuł prawny do lokalu.

Poniższy wykres przedstawia ilość beneficjentów dodatku mieszkaniowego w Gminie Gniezno w latach 2015-2020.

Wykres 1 Beneficjenci dodatku mieszkaniowego w Gminie Gniezno w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 18.01.2022 r)

Analiza wykresu dotyczącego dodatków mieszkaniowych wykazała znaczny spadek ilości osób otrzymujących dodatek mieszkaniowy. Jest to zjawisko pozytywne, ponieważ wskazuje, że ich sytuacja materialna prawdopodobnie się polepszyła i nie mają potrzeby korzystania z pomocy społecznej w powyższej postaci.

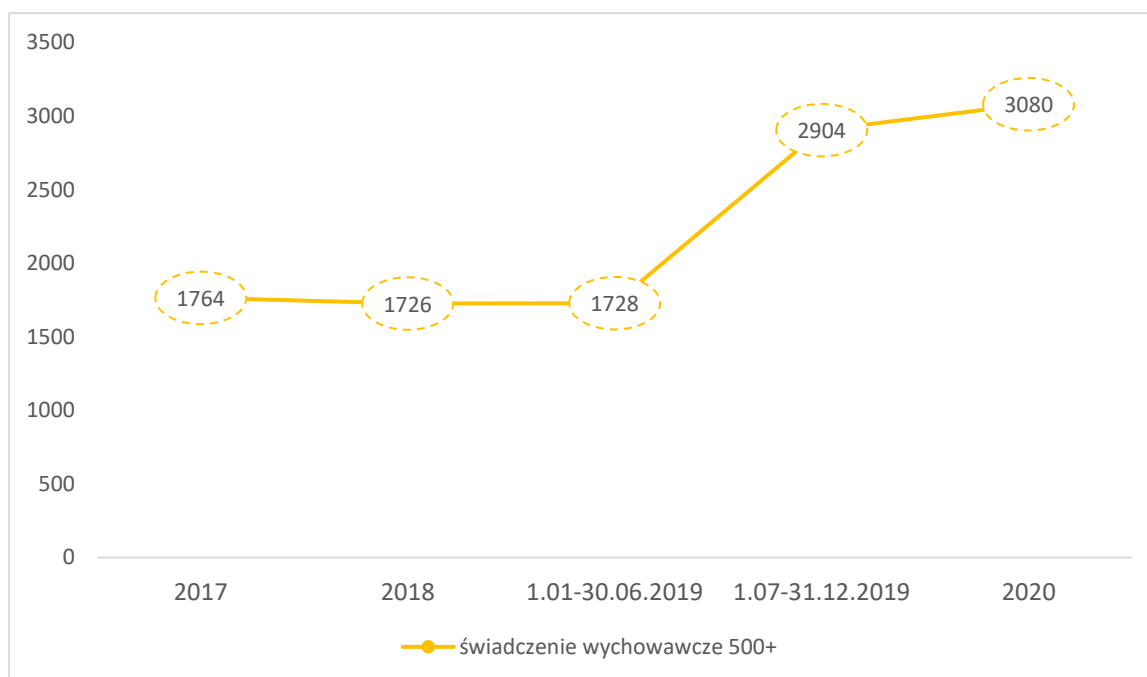
DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY GNIEZNO

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje również Program „Dobry Start 300+”. Świadczenie to jest wypłacane raz w roku na dziecko, które uczy się w szkole, aż do momentu ukończenia przez nie 20 roku życia albo 24 roku życia w przypadku dzieci niepełnosprawnych uczących się. Świadczenie wynosi 300 zł i jest niezależne od dochodu. Ważną kwestią jest, że powyższy program nie obejmuje dzieci uczęszczających do przedszkola, dzieci realizujących obowiązkowe przygotowanie przedszkolne oraz studentów.

Mieszkańcom Gminy przysługuje także pomoc finansowa w ramach Rządowego Programu „Rodzina 500+”, który jest realizowany od 2016 r. Świadczenie to od 1 lipca 2019 r. przysługuje na każde dziecko od momentu narodzin do ukończenia przez nie 18 roku życia, bez względu na dochód rodziny. Wynosi ono 500 zł. Warto zaznaczyć, że od 1 stycznia 2022 r. obsługę przyjmowania i rozpatrywania wniosków oraz przyznawania świadczenia przejął Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Ponadto wnioski do ZUS można złożyć wyłącznie drogą elektroniczną przez Internet, a wypłata świadczenia będzie się odbywać tylko w formie bezgotówkowej, na wskazany rachunek bankowy.

Poniższy wykres prezentuje ilość dzieci, na które rodziny w Gminie Gniezno w latach 2017-2020 otrzymały świadczenie wychowawcze. Ze względu na zmianę przepisów dotyczących kryteriów przyznawania świadczenia rok 2019 r. został podzielony na dwa okresy, tj. 1 stycznia – 30 czerwca oraz 1 lipca – 31 grudnia.

Wykres 2 Beneficjenci świadczenia wychowawczego 500 + w Gminie Gniezno w latach 2017-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 25.02.2022 r.)

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

Analiza danych przedstawionych na wykresie pokazała, że dzięki likwidacji kryterium dochodowego dużo większa ilość osób mogła skorzystać ze świadczenia wychowawczego 500+.

Rodziny mogą również starać się o otrzymanie zasiłku rodzinnego, który przysługuje do ukończenia przez dziecko:

- ❖ 18 roku życia lub
- ❖ Nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia
- ❖ 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub w szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności

Głównym kryterium w przypadku zasiłku rodzinnego jest dochód na osobę, który nie może przekroczyć 674 zł albo 764 zł w sytuacji, gdy członkiem rodziny jest dziecko niepełnosprawne w stopniu umiarkowanym lub znacznym.

Poniższa tabela prezentuje liczbę świadczeniobiorców zasiłku rodzinnego w Gminie Gniezno w latach 2015-2020. Wynika z niej, że w ciągu kilku ostatnich lat zmalała ilość wypłacanych zasiłków rodzinnych, co można uznać za pozytywną sytuację.

Tabela 14 Liczba świadczeniobiorców zasiłku rodzinnego w Gminie Gniezno w latach 2015-2020

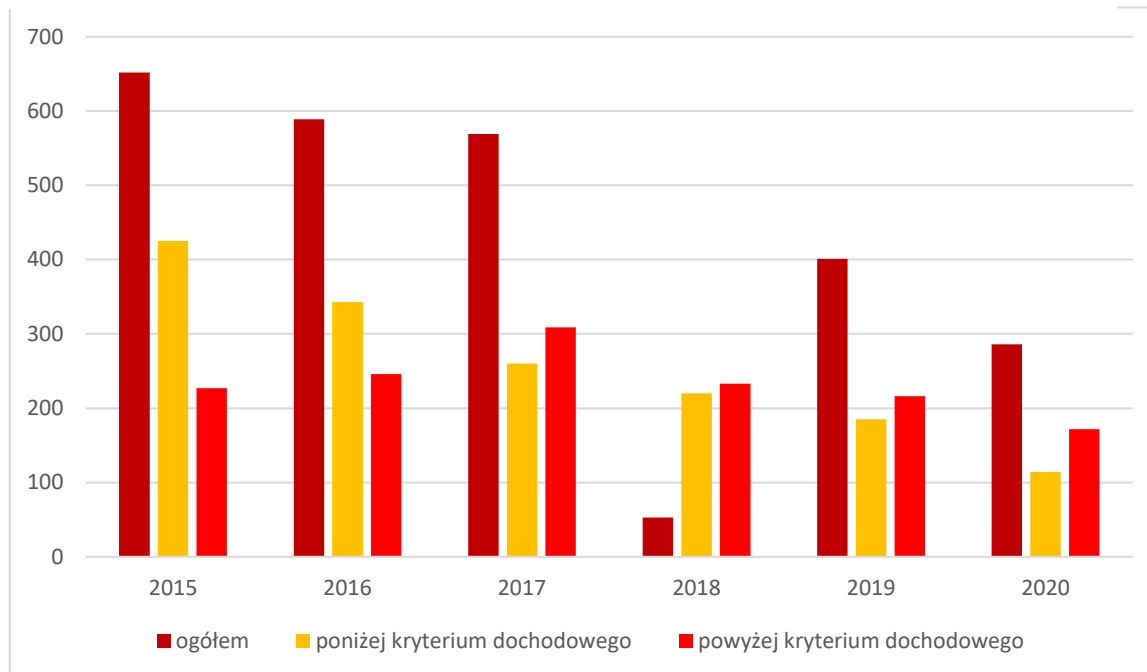
	2015	2016	2017	2018	2019	2020
rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	423	479	459	447	392	327
dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – ogółem	854	877	930	907	817	688
dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	786	805	862	841	767	644
udział dzieci w wieku do lat 17, na które dzieci otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku	30,4	29,9	31,1	29,7	26,4	21,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 18.01.2022 r.)

Kolejny wykres przedstawia liczbę osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Gniezno w latach 2015-2020.

Wykres 3 Beneficjenci środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Gniezno w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 18.01.2022 r.)

Analiza danych przedstawionych na powyższym wykresie ukazała spadek ilości beneficjentów pomocy społecznej, co można uznać za pozytywne zjawisko, ponieważ oznacza to, że sytuacja tych osób się poprawiła i w związku z tym nie muszą korzystać z pomocy społecznej.

Na mocy ustawy o dodatku osłonowym wprowadzono świadczenie w ramach tarczy antyinflacyjnej. Jego zadaniem jest zniwelowanie rosnących cen energii, gazu i żywności. Przysługuje gospodarstwom domowym, których przeciętne miesięczne dochody nie przekraczają 2100 zł w gospodarstwach jednoosobowych albo 1500 zł na osobę w gospodarstwach wieloosobowych.

Wysokość powyższego świadczenia będzie wynosić kolejno:

- ❖ Dla jednoosobowego gospodarstwa domowego – 400 lub 500 zł,
- ❖ Dla gospodarstwa domowego 2-3 osobowego – 600 lub 750 zł,
- ❖ Dla gospodarstwa domowego 4-5 osobowego – 850 lub 1062,50 zł,
- ❖ Dla gospodarstwa domowego 6 i więcej osobowego – 1150 lub 1437,50 zł.

Kwota dofinansowania zależna jest od źródła ogrzewania. Będzie ono przyznawane nawet po przekroczeniu kryterium dochodowego, a kwota świadczenia będzie pomniejszona o kwotę tego przekroczenia. Wniosek o dodatek osłonowy można składać w dwóch terminach, a mianowicie: I termin – do 31 stycznia 2022 r., a II termin – od 1 lutego do 31 października 2022 r. Osoby, które złożyły wniosek w I terminie otrzymają wypłatę w dwóch równych ratach, tj. do 31 marca i 2 grudnia 2022 r. Natomiast osoby, które złożą wniosek po 31 stycznia ale do 31 października 2022 r. otrzymają wypłatę 100% dodatku do 2 grudnia 2022 r.

Praca socjalna

Praca socjalna, którą świadczy Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, może w szczególności przyjmować formy:

- ❖ Zabezpieczania przed skutkami silnych mrozów,
- ❖ Kontakt z podopiecznymi,
- ❖ Pomocy w załatwianiu zasiłków,
- ❖ Pomocy w rozwiązywaniu konfliktów rodzinnych,
- ❖ Zachęcania osób zagrożonych uzależnieniami do podjęcia leczenia,
- ❖ Zapewniania usług opiekuńczych osobom starszym,
- ❖ Pomocy w uzyskaniu porad psychologicznych i prawnych,
- ❖ Pomocy w procedurach związanych z różnymi wnioskami.

W Gminie Gniezno funkcjonuje rządowy program „Posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2023”, w ramach którego GOPS w Gnieźnie zapewnia dożywianie dzieci (wychowujących się w rodzinie o trudnej sytuacji materialnej) w szkołach. Warto zauważyć, że ilość beneficjentów powyższego programu systematycznie spada, co może wynikać zarówno z polepszającej się sytuacji materialnej rodzin, jak i konieczność przejścia uczniów na naukę zdalną w konsekwencji pandemii koronawirusa.

W ramach wsparcia rodziny gminy mogą oferować pomoc asystenta rodziny, który działa na podstawie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Jego zadaniem jest praca z rodzinami z wieloma problemami, o obniżonym poziomie rozwoju umiejętności wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, najczęściej wielodzietnymi, gdzie dzieci są zagrożone umieszczeniem w pieczy zastępczej. W Gminie Gniezno z pomocy asystenta rodziny na przestrzeni ostatnich lat korzystała różna ilość rodzin. W 2016 r. było to 5 rodzin, przez dwa następne lata żadna, w 2019 r. - 6 rodzin, a w 2020 r. – 4 rodziny.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

Zadaniem własnym gminy jest kierowanie mieszkańców gmin do domów pomocy społecznej oraz ponoszenie opłat za ich pobyt w przypadku niewywiązywania się z obowiązku opłaty przez danego mieszkańca gminy albo jego bliskich. W takiej sytuacji Gminie przysługuje prawo dochodzenia zwrotu poniesionych wydatków na wspomniany cel. Gmina Gniezno corocznie ponosi opłaty za kilkanaście osób przebywających w domu pomocy społecznej.

Na terenie Gminy Gniezno działa obecnie jeden prywatny Dom Pomocy Społecznej. Oferuje on miejsca zarówno na pobyt długoterminowy, jak i czasowy. Ponadto umożliwia pobyt dzienny dla osób, które wymagają opieki oraz organizuje zabiegi rehabilitacyjne.

Pomoc w postaci usług opiekuńczych z kolei przysługuje osobom, które wymagają pomocy innych osób z powodu wieku, choroby, niepełnosprawności lub innej przyczyny, a takiej pomocy są pozbawione lub nie może im jej zapewnić rodzina. Swoim zakresem obejmuje w szczególności pomoc w zaspokajaniu niezbędnych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, pielęgnację zleconą przez lekarze oraz pomoc w utrzymaniu odpowiedniej kondycji psychicznej i fizycznej. Zgodnie z raportem Gminy za 2020 r. w Gminie Gniezno jedynie dwie osoby skorzystały z takiej pomocy. W latach poprzednich nikt nie korzystał z takiej formy wsparcia.

Gmina Gniezno realizuje Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2022. W ramach powyższego programu została powołana Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, której głównym zadaniem jest podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia spożywania napojów alkoholowych i zapobiegających powstawaniu nowych problemów alkoholowych oraz wsparcie osób uzależnionych i ich bliskich.

W celu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w Gminie funkcjonuje Zespół Interdyscyplinarny. Jego głównym zadaniem jest integrowanie i koordynowanie działań podmiotów uprawnionych do interwencji i pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz specjalistów działających w tej dziedzinie. Wspomnianymi podmiotami są jednostki pomocy społecznej, gminna komisja rozwiązywania problemów alkoholowych, Policja, placówki oświaty i ochrony zdrowia. Narzędziem pracy z ofiarami przemocy w rodzinie jest w szczególności „Niebieska Karta”

W 2021 r. Gmina Gniezno uchwaliła gminny Program na rzecz osób starszych na lata 2022-2028.

W 2019 r. w ramach Programu Wieloletniego „Senior+” na lata 2015-2020 złożono projekt utworzenia Klubu Seniora w świetlicy wiejskiej w Piekarach dla 30 osób. Uroczyste otwarcie, a przy tym rozpoczęcie działalności nastąpiło w styczniu 2020 r. Klub ten stanowi ośrodek wsparcia dla osób w wieku powyżej 60 lat, w którym organizowane są cotygodniowe zajęcia (zarówno artystyczne, jak i fizyczne) dla osób starszych. Jego celem jest bowiem aktywizacja osób po 60 roku życia, które są nieaktywne zawodowo.

Dzięki środkom z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz w ramach Wielkopolskiego Programu Operacyjnego Gmina Gniezno wzięła udział w projekcie „Aktywny Senior w Gminie Gniezno”, w wyniku czego utworzono dwa kolejne Kluby Seniora w miejscowościach Wierzbiczany i Mnichowo (każdy dla 40 osób). Swoją działalność rozpoczęły we wrześniu 2021 r. Seniorzy mogą wziąć udział m.in. w zajęciach ruchowych, muzyczno-tanecznych, manualnych, komputerowych, spotkaniach ze specjalistami czy wyjazdach do kina, teatru, opery.

2.4 Ochrona zdrowia

Ochrona zdrowia stanowi jeden z najważniejszych obszarów działalności organów rządowych i samorządowych, dlatego spoczywa na nich obowiązek zapewnienia społeczeństwu równego dostępu do opieki medycznej, niezależnie od ich sytuacji finansowej.

W zakresie ochrony zdrowia podstawowymi zadaniami samorządów terytorialnych są:

- ❖ Tworzenie strategii rozwojowej dotyczącej zdrowia społeczności danej jednostki administracyjnej,
- ❖ Pełnienie funkcji właściciela publicznych zakładów opieki zdrowotnej,
- ❖ Realizacja programów dotyczących profilaktyki chorób i promocji zdrowia,
- ❖ Zabezpieczenie ambulatoryjnej opieki zdrowotnej,
- ❖ Walka z uzależnieniami,
- ❖ Zapewnienie równego dostępu do świadczeń zdrowotnych.

Zgodnie z rozporządzeniem w sprawie zasad i warunków, jakim powinien odpowiadać minimalny plan zabezpieczenia ambulatoryjnej opieki zdrowotnej, Gminy powinny zabezpieczyć dostępność do świadczeń z zakresu podstawowej opieki zdrowotnej, położnictwa i ginekologii oraz stomatologii.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

Z kolei ustawa o zakładach opieki zdrowotnej przypisuje funkcję organów założycielskich dla samodzielnych publicznych zakładów opieki zdrowotnej gminom. Na obszarze Gminy Gniezno nie funkcjonuje żadna przychodnia ani apteka.

Gminy zajmują się prowadzeniem działań z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych. Zadanie to jest realizowane w szczególności poprzez:

- ❖ uchwalanie i wykonywanie programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- ❖ powoływanie komisji do spraw przeciwdziałania alkoholizmowi,
- ❖ ustalanie liczby punktów sprzedaży napojów zawierających alkohol i zasad ich rozmieszczenia.

Gmina Gniezno posiada Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2022. Jest on okresowo aktualizowany. Program ten stanowi integralną część Strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz uwzględnia zadania, które wynikają z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz narkomanii. Są to w szczególności:

- ❖ zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, zagrożonych uzależnieniem i współuzależnionych,
- ❖ udzielanie rodzinom, w których występuje problem uzależnień pomocy społecznej i prawnej, a przede wszystkim ochrony przed przemocą w rodzinie,
- ❖ prowadzenie działalności profilaktycznej, informacyjnej, edukacyjnej i szkoleniowej w zakresie dotyczącym problemów alkoholowych i narkomanii, przede wszystkim dla dzieci oraz młodzieży,
- ❖ wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, które zajmują się rozwiązywaniem problemów alkoholowych i przeciwdziałaniem narkomanii.

Zgodnie z ustawą o ochronie zdrowia psychicznego do zadań gmin należy realizacja usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Gminy mogą przede wszystkim udostępniać takim osobom miejsca w środowiskowych domach samopomocy oraz wraz z innymi jednostkami organizować i prowadzić działania w zakresie promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym.

Zadaniem gmin jest również zapobieganie i zwalczanie chorób zakaźnych i zakażeń u ludzi, którego realizacja może m.in. polegać na rozpoznawaniu i śledzeniu sytuacji epidemiologicznej czy działaniach przeciwepidemicznych i zapobiegawczych.

Ponadto gminy mają w obowiązku pokrywać wydatki na świadczenia zdrowotne osób bezdomnych oraz innych, niemających żadnych źródeł utrzymania i nieobjętych ubezpieczeniem zdrowotnym, co wynika z ustawy o pomocy społecznej.

2.5 Gospodarka mieszkaniowa

Mieszkanie to dobro pierwszej potrzeby i jedna z najważniejszych wartości człowieka. Jego brak może przynieść wiele negatywnych skutków, jak bezdomność, wykluczenie społeczne czy uzależnienia. Zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym do zadań własnych gmin należy zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty, między innymi dotyczy to gminnego budownictwa mieszkaniowego i gospodarki nieruchomościami, co łączy się z szerszym pojęciem gospodarki mieszkaniowej. Ponadto zadanie gmin dotyczące zaspokajania potrzeb mieszkaniowych społeczeństwa zostało sformułowane w Konstytucji RP. Zgodnie z powyższym aktem władze publiczne powinny przede wszystkim przeciwdziałać bezdomności, wspierać rozwój budownictwa socjalnego oraz popierać działania mieszkańców zmierzające do uzyskania własnego mieszkania.

Zgodnie z ustawą o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, gminy mają obowiązek zapewniać lokale socjalne i lokale zamienne oraz zaspokajać potrzeby mieszkaniowe gospodarstw domowych o niskich dochodach. Wspomniane lokale stanowią majątek gmin i tworzą ich zasób mieszkaniowy.

Wspomniana wyżej ustawa wskazuje, że rada gminy może uchwalać:

- ❖ wieloletnie programy gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy,
- ❖ zasady wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy,
- ❖ zasady polityki czynszowej oraz warunki obniżania czynszu.

Zasoby mieszkaniowe gmin przedstawiają poziom i jakość życia mieszkańców i pośrednio wpływają na zwiększenie atrakcyjności osadniczej gminy.

Gmina Gniezno posiada obecnie w swoim zasobie mieszkaniowym około 40 lokali mieszkalnych oraz 3 lokale socjalne. Wszystkie wspomniane mieszkania posiadają ogrzewanie, instalację wodną oraz kanalizację. Ponadto w zasobie Gminy znajdują się również świetlice

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

wiejskie (aktualnie 18). Stanowią one miejsce spotkań mieszkańców zrzeszonych, np. w kołach gospodyń wiejskich, a także są udostępniane w ramach najmu dla osób organizujących różne uroczystości rodzinne (jedynie świetlica w Ganinie ze względu na niewielki rozmiar nie jest wykorzystywana w tym celu).

Poniższa tabela przedstawia liczbę budynków mieszkalnych w Gminie Gniezno w odniesieniu do powiatu gnieźnieńskiego, województwa wielkopolskiego i całego kraju w latach 2015-2020.

Tabela 15 Budynki mieszkalne w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Gniezno	2 550	2 657	2 779	2 936	3 220	3 257
powiat gnieźnieński	20 415	20 778	21 129	21 564	22 495	22 400
województwo wielkopolskie	576 650	584 732	593 278	602 450	623 786	623 949
Polska	6 244 730	6 308 344	6 375 734	6 443 611	6 629 920	6 636 883

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 19.01.2022 r.)

Analiza danych zawartych w powyższej tabeli wykazała systematyczny wzrost całkowitej liczby budynków mieszkalnych w Gminie Gniezno. Identyczna sytuacja jest zauważalna również w powiecie, województwie i kraju. Jest to zjawisko pozytywne i pożądane.

W tabeli poniżej przedstawiono liczbę mieszkań w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w porównaniu do powiatu gnieźnieńskiego, województwa wielkopolskiego i Polski.

Tabela 16 Mieszkania w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Gniezno	3 167	3 280	3 420	3 600	3 798	3 991
powiat gnieźnieński	48 265	48 909	49 520	50 260	51 030	51 902
województwo wielkopolskie	1 178 080	1 193 477	1 211 485	1 230 512	1 251 729	1 272 339
Polska	14 119 452	14 272 010	14 439 777	14 615 112	14 812 774	15 015 333

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 19.01.2022 r.)

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY GNIEZNO

Analiza danych z powyższych tabeli pokazała, że wraz ze wzrostem liczby budynków mieszkalnych, nastąpił wzrost ilości mieszkań w Gminie Gniezno, co zaobserwowano także na poziomie powiatu, województwa i kraju. Jest to sytuacja korzystna dla Gminy, ponieważ wskazuje na zainteresowanie mieszkańców osiedlaniem się na jej obszarze.

Poniższa tabela przedstawia przeciętną powierzchnię użytkową mieszkań w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu gnieźnieńskiego, województwa wielkopolskiego i całego kraju.

Tabela 17 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Gniezno	100,3	101,0	101,7	102,6	103,0	103,5
powiat gnieźnieński	72,7	73,0	73,3	73,6	73,9	74,3
województwo wielkopolskie	80,9	81,2	81,3	81,5	81,6	81,8
Polska	73,6	73,8	74,0	74,2	74,4	74,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 19.01.2022 r.)

Analiza powyższych danych ukazała, że przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w Gminie znacznie przekraczała średnie wartości na poziomie powiatu, województwa oraz Polski, co zdecydowanie można uznać za walor Gminy.

2.6 Bezpieczeństwo publiczne

Straż pożarna

Na obszarze Gminy Gniezno funkcjonują 4 jednostki Ochotniczych Straży Pożarnej, które działają w następujących miejscowościach: Mnichowo, Modliszewo, Zdziechowa i Strzyżewo Smykowe. Dwie z jednostek – OSP Modliszewo i OSP Zdziechowa – są włączone do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Zgodnie z ustawą o ochronie przeciwpożarowej ich zadaniem jest ochrona osób, mienia i środowiska przed pożarami, klęskami żywiołowymi lub innymi miejscowymi zagrożeniami.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

Poniższa tabela przedstawia ilość akcji ratowniczych podejmowanych przez OSP w Gminie Gniezno w latach 2018-2020.

Tabela 18 Ilość akcji ratowniczych podejmowanych przez OSP w Gminie Gniezno w latach 2018-2020

	2018	2019	2020
ogółem	162	152	171
pożary	62	49	36
miejscowe zagrożenia	97	94	116
falszywe alarmy	3	9	19

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminnych

Analiza powyższych danych wykazała, że w ciągu kilku lat zmalała ilość pożarów, co jest korzystnym zjawiskiem. Jednakże wzrosła liczba miejscowych zagrożeń, tj. związanych przede wszystkim z kolizjami i wypadkami drogowymi, pompowaniem wody oraz usuwaniem skutków silnych wiatrów i nawałnic. Ponadto nastąpił spory wzrost ilości fałszywych alarmów.

Policja

W Gminie Gniezno nie funkcjonuje żadna jednostka policyjna. Jednakże działa tam dwóch dzielnicowych, którzy podlegają Komendzie Powiatowej Policji w Gnieźnie.

Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa to interaktywne narzędzie opracowane na podstawie wyników konsultacji społecznych przeprowadzonych wśród obywateli całego kraju. Umożliwia zapoznanie się z najważniejszymi informacjami dotyczącymi bezpieczeństwa i zagrożeń w danej lokalizacji. Konsultacje społeczne przeprowadzone w Gminie Gniezno wykazały następujące propozycje i wnioski mieszkańców:

- ❖ odciążenie drogi w miejscowości Jankowo Dolne i zmiana jej kategorii,
- ❖ zwiększenie ilości etatów funkcjonariuszy policji dla KPP Gniezno,
- ❖ zwiększenie ilości patroli w miejscowości Wełnica,
- ❖ kontrole prędkości samochodów ciężarowych w miejscowości Lubochnia,
- ❖ bezpieczeństwo na drodze w Modliszewie przy zjeździe do miejscowości Zdziechowa,
- ❖ zaśmiecanie i dewastacja przystanku autobusowego w miejscowości Wierzbiczany,

- ❖ zbyt duże natężenie ruchu pojazdów ciężarowych na drodze do Szczytnik Duchownych,
- ❖ nieprawidłowe parkowanie pojazdów w godzinach porannych przy szkole w Szczytnikach Duchownych.

2.7 Kultura, sport i rekreacja

Zabytki

Na obszarze Gminy Gniezno znajduje się osiem obiektów, które zostały wpisane do Rejestru zabytków nieruchomych województwa wielkopolskiego. Są to następujące obiekty:

- ❖ zajazd w Jankowie Dolnym – z 1905 r.,
- ❖ wiatrak „holender” w Jankowie Dolnym – z 1986 r.,
- ❖ zespół dworski (dwór i park) w Łabiszynku – z połowy XIX w.,
- ❖ park w Modliszewie – z XVIII w.,
- ❖ park w Oborze,
- ❖ kościół parafialny pw. Zwiastowania NMP w Strzyżewie Kościelnym – z 1848 r.,
- ❖ cmentarz przykościelny w Strzyżewie Kościelnym,
- ❖ zespół dworski (dwór i park) w Zdziechowie – z 1870 r.

Biblioteka publiczna

Samorządową instytucję kulturalną na terenie Gminy Gniezno jest Gminna Biblioteka Publiczna z siedzibą w Zdziechowie. Została utworzona na mocy uchwały nr XLIX/336/2013 Rady Gminy Gniezno z dnia 18 grudnia 2013 r. Posiada filię w Jankowie Dolnym. Do jej zadań należy zaspokajanie potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych mieszkańców oraz upowszechnianie wiedzy i kultury. Biblioteka realizuje wspomniane zadanie poprzez organizację konkursów czytelniczych, spotkania z najmłodszymi czytelnikami oraz organizację zajęć dla uczniów oraz seniorów.

Biblioteki posiadają łącznie 8 stanowisk komputerowych z bezpłatnym dostępem do internetu udostępnionych dla czytelników.

Poniższa tabela przedstawia stan działalności biblioteki publicznej w Gminie Gniezno na przestrzeni lat 2015-2020.

Tabela 19 Działalność bibliotek publicznych w Gminie Gniezno w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ilość bibliotek i fili	2	2	2	2	2	2
ilość woluminów	24 275	24 142	24 597	24 979	24 829	24 623
ilość czytelników w ciągu roku	429	424	420	409	216	230
ilość wypożyczeń na zewnątrz	10 891	10 521	10 163	9 932	8 484	847

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 20.01.2022 r.)

Analiza danych zaprezentowanych w tabeli powyżej wykazała, że od 2019 r. zmalała nieznacznie ilość woluminów w księgozbiorze biblioteki. Istotny jest również spadek ilości czytelników i ilości wypożyczeń, najbardziej zauważalny w latach 2019-2020, na co zdecydowany wpływ miała pandemia koronawirusa.

Kultura

Corocznie w Gminie Gniezno organizowane są Dożynki Gminne. Jest to religijno-ludowe święto, które w Gminie obchodzone jest od 2006 r. Tradycyjnie zawsze rozpoczyna się mszą św. w intencji rolników. W programie dożynek znajdują się również: korowód dożynkowy, tzw. „obrządek chleba” oraz występy artystyczne. Wydarzenie to stanowi integrację gminnej społeczności i stwarza możliwość pielęgnowania tradycji.

Sport

W Gminie Gniezno znajdują się trzy hale sportowe zlokalizowane w miejscowościach: Jankowo Dolne, Szczytniki Duchowne i Zdziechowa. Odbywają się w nich imprezy sportowe organizowane przez Gminę, a mianowicie:

- ❖ w hali sportowej w Zdziechowie - halowy turniej piłki nożnej OldboyCup, gdzie drużyny rywalizują o puchar wójta Gminy Gniezno,
- ❖ w Szczytnikach Duchownych – olimpiada przedszkolaków.

Na terenie Gminy znajduje się 36 obiektów stanowiących siłownie plenerowe i place zabaw.

Ponadto Gmina posiada dwa profesjonalnie wyposażone obiekty sportowe na wolnym powietrzu, są to:

- ❖ Orlik w Mnichowie z boiskami do piłki nożnej, siatkówki i koszykówki oraz z kortem tenisowym,
- ❖ Obiekt przy świetlicy wiejskiej w Piekarach z boiskami do piłki nożnej i kortem tenisowym.

W Gminie funkcjonuje również Uczniowski Klub Sportowy w Zdziechowie, w ramach którego działają dwie drużyny piłki nożnej – w Zdziechowie i Jankowie Dolnym. Uczniowie biorą udział w wielu turniejach, podczas których odnoszą wiele sportowych sukcesów. Przykładowo w 2019 r. podczas IV Mistrzostw Polski LSO w Piłce Nożnej Halowej drużyna UKS zajęła I miejsce.

Przy Szkole Podstawowej w Zdziechowie działa także Koło Szachowe „Szach i Mat”. W jego zajęciach bierze udział około 40 uczniów, a część z nich osiąga sukcesy w ogólnopolskich rozgrywkach.

Aktywny wypoczynek

W ramach projektu „Utworzenie ścieżek Nordic Walking w Gminie Gniezno – sołectwo Lubochnia” powstały cztery trasy nordic walking na terenach międzyleśnych okalających sołectwo Lubochnia. Są one zróżnicowane pod względem atrakcyjności, stopnia trudności oraz długości. Projekt ten został zrealizowany przez Stowarzyszenie na Rzecz Aktywizacji Społeczności Lokalnej „SIEDLISSKO” w porozumieniu z Nadleśnictwem Gniezno.

Popularnym miejscem wypoczynku zarówno wśród okolicznych mieszkańców, jak i przyjezdnych jest Jezioro Wierzbiczańskie. Posiada ono bardzo dobrze rozwiniętą linię brzegową z licznymi zatokami oraz stromymi brzegami. Na południowej stronie funkcjonują dzikie kąpieliska. Atrakcyjność otoczenia Jeziora stanowi istotny potencjał inwestycyjny Gminy. Ponadto ze względu na liczne występowanie unikalnych roślin oraz ostoi ptactwa wodnego i błotnego istnieją podstawy do objęcia go ochroną prawną w formie rezerwatu krajobrazowego albo zespołu przyrodniczo-krajobrazowego.

Przez obszar Gminy Gniezno przebiega Szlak Piastowski. Jest to niezwykle interesująca historycznie i krajobrazowo trasa wytyczona w 1960 r. Wiedzie przez obszary północno-wschodniej Wielkopolski, Kujawy Zachodnie oraz wschodnią część Równiny

Inowrocławskiej. W miejscowościach zlokalizowanych na trasie Szlaku występują cenne zabytki związane z początkami polskiej państwowości.

2.8 Kapitał społeczny

Udział w wyborach

Największym przejawem aktywności społecznej jest udział w wyborach samorządowych, a jej wskaźnikiem jest frekwencja wyborcza, która odzwierciedla jak dani mieszkańcy są zaangażowani w wybór władz lokalnych oraz regionalnych.

Poniższe tabela przedstawiają udział mieszkańców Gminy Gniezno w wyborach samorządowych przeprowadzonych w 2018 r. (kolejno do rad gmin oraz rad miast w miastach na prawach powiatu; rad powiatów; sejmików województwa) w odniesieniu do powiatu gnieźnieńskiego, województwa wielkopolskiego oraz Polski.

Tabela 20 Wybory do rad gmin oraz rad miast w miastach na prawach powiatu w 2018 r. w Gminie Gniezno, powiecie gnieźnieńskim, województwie wielkopolskim i kraju

	uprawnieni do głosowania	oddane głosy ogółem	frekwencja wyborcza
Gmina Gniezno	8 992	5 428	60,36%
powiat gnieźnieński	99 422	56 238	56,56%
województwo wielkopolskie	2 576 355	1 451 562	56,34%
Polska	29 095 469	16 041 203	55,13%

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 20.01.2022 r.)

Tabela 21 Wybory do rad powiatów w 2018 r. w Gminie Gniezno, powiecie gnieźnieńskim, województwie wielkopolskim i kraju

	uprawnieni do głosowania	oddane głosy ogółem	frekwencja wyborcza
Gmina Gniezno	8 992	5 436	60,45%
powiat gnieźnieński	112 935	62 713	55,53%
województwo wielkopolskie	2 119 504	1 185 491	55,93%
Polska	20 471 882	11 184 814	54,64%

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 20.01.2022 r.)

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

Tabela 22 Wybory do sejmików województwa w 2018 r. w Gminie Gniezno, powiecie gnieźnieńskim, województwie wielkopolskim i kraju

	Uprawnieni do głosowania	Oddane głosy ogółem	Frekwencja wyborcza
Gmina Gniezno	8 992	5 427	60,35%
powiat gnieźnieński	113 126	62 748	55,47%
województwo wielkopolskie	2 710 885	1 515 000	55,89%
Polska	30 170 012	16 545 490	54,84%

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 20.01.2022 r.)

Analiza danych z powyższych tabel wykazuje, że mieszkańcy Gminy Gniezno wzięli czynny udział w wyborach samorządowych w 2018 r. Frekwencja wyborcza w tym przypadku była wyższa niż w powiecie, województwie i całym kraju.

Współpraca z organizacjami pozarządowymi

Organizacje pozarządowe to wszystkie podmioty, które nie są jednostkami albo organami administracji publicznej oraz których działalność nie jest nastawiona na osiągnięcie zysku, co wynika z ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. Możemy do nich zaliczyć przede wszystkim: stowarzyszenia, fundacje, kluby sportowe (w tym uczniowskie kluby sportowe), ochotnicze straże pożarne, koła łowieckie, partie polityczne, związki zawodowe, kółka rolnicze, koła gospodyń wiejskich, itp.

Na terenie Gminy Gniezno działa kilka organizacji pozarządowych, a mianowicie:

- ❖ Cztery jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej w Mnichowie, Modliszewie, Zdziechowie i Strzyżewie Smykowym;
- ❖ Dziewięć kół gospodyń wiejskich działających w Modliszewie, Modliszewku, Strzyżewie Paczkowym, Szczytnikach Duchownych, Woli Skorzęckiej, Zdziechowej, Mnichowie, Osińcu, Jankowie Dolnym;
- ❖ Kilkanaście kółek rolniczych;
- ❖ Kilkanaście stowarzyszeń: Stowarzyszenie Integracja w Szczytnikach Duchownych; Stowarzyszenie Miłośników Sprzętu Wojskowego Militarni Gniezno w Mnichowie; Stowarzyszenie Rodzinnych Ogródków Działkowych w Łabiszynie; Stowarzyszenie na Rzecz Aktywizacji Społecznej Siedlisko w Lubochni; Stowarzyszenie Karpiove Słoń w Szczytnikach Duchownych;

Stowarzyszenie Wielki Mały Uśmiech w Osíncu; Stowarzyszenie Grupa Rekonstrukcji Historycznej Garnizon Gniezno w Szczytnikach Duchownych; Wielkopolskie Stowarzyszenie Genealogiczne „Gniazdo” w Mnichowie; Stowarzyszenie Rodzice – Przedszkolakom w Zdziechowie, Stowarzyszenie Na Rzecz Bezkolizyjnego Skomunikowania Drogi Powiatowej nr 2152P z Miastem Gnieznom „Gniezno Blżej” w Mnichowie; Stowarzyszenie Klub kota X-TREME w Dębówcu;

- ❖ Dwa kluby sportowe: Młodzieżowy Klub Sportowy „Mnichowo” w Mnichowie oraz Uczniowski Klub Sportowy „Twardy” w Szczytnikach Duchownych.

Na mocy uchwały nr XLIII/3292021 Rady Gminy Gniezno z 25 listopada 2021 r. przyjęto *Program współpracy Gminy Gniezno z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie na 2022 rok.*

2.9 Finanse i administracja

Zgodnie z przepisami Konstytucji RP na dochody jednostek samorządu terytorialnego składają się dochody własne, subwencje ogólne oraz dotacje celowe z budżetu państwa. Ważne jest jednak, żeby podstawę dochodów stanowiły środki własne, a subwencje i dotacje były tylko uzupełnieniem budżetu jednostki samorządowej.

Dochody, które posiadają samorzady pozwalają im realizować konkretne zadania. W związku z tym muszą one posiadać majątek własny, ale równocześnie mogą korzystać z dochodów publicznych, w których mają udział adekwatny do przydzielonych im zadań.

Zgodnie z ustawą o dochodach jednostek samorządu terytorialnego źródło dochodów własnych gminy stanowią przede wszystkim:

- ❖ Wpływy z podatków – od nieruchomości, rolny, leśny, od środków transportowych, dochodowy od osób fizycznych (opłacany w formie karty podatkowej), od spadków i darowizn oraz od czynności cywilnoprawnych
- ❖ Wpływy z opłat – skarbowe, targowa, miejscowa, uzdrowska, od posiadania psa, reklamowa, eksploatacyjna,
- ❖ Dochody uzyskiwane przez gminne jednostki budżetowe oraz wpłaty od gminnych zakładów budżetowych,
- ❖ Dochody z majątku gminy,

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

- ❖ Spadki, zapisy i darowizny na rzecz gminy,
- ❖ Dochody z kar pieniężnych i grzywien,
- ❖ Odsetki od pożyczek udzielanych przez gminę,
- ❖ Dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego.

Subwencja ogólna dla gmin składa się z części wyrównawczej, równoważącej, oświatowej i rozwojowej. Część wyrównawczą otrzymują gminy o niskim wskaźniku dochodów podatkowych na 1 mieszkańca oraz gminy o niskiej gęstości zaludnienia. Część równoważącą uzyskują gminy o wysokich wydatkach na dodatki mieszkaniowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Część oświatowa jest wypłacana na finansowanie zadań oświatowych realizowanych przez gminę, poza zadaniami związanymi z dowozem uczniów i przedszkolami. Część rozwojową otrzymują gminy w momencie, gdy dochody z PIT i CIT w danym roku spadną poniżej ustalonego poziomu.

Dotacje celowe z budżetu państwa jednostki samorządowe mogą przeznaczać na:

- ❖ Zadania z zakresu administracji rządowej,
- ❖ Zadania wykonywane na mocy porozumień z organami administracji rządowej,
- ❖ Usuwanie bezpośrednich zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, skutków powodzi i osuwisk ziemnych oraz skutków innych klęsk żywiołowych
- ❖ Finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych,
- ❖ Realizację zadań wynikających z umów międzynarodowych.

Jednostki samorządów terytorialnych mogą również otrzymać dotacje celowe, które mogą wykorzystać na dofinansowanie zadań własnych związanych z:

- ❖ Inwestycjami w szkoły i placówki oświatowe,
- ❖ Inicjatywami wspierającymi edukację na obszarach wiejskich,
- ❖ Reformą oświaty,
- ❖ Budową i remontami obiektów sportowych oraz rozwojem sportu (w tym sportu strzeleckiego).

Gmina Gniezno w 2020 r. osiągnęła dochód w wysokości 72 745 611,54 zł, wykonując plan budżetowy w 99,6%. Natomiast wydatki poniosła w wysokości 73 639 220,36 zł, wykonując plan budżetowy w 95,01%. Oznacza to, że budżet na koniec 2020 roku zakończył się deficytem w wysokości 893 608,82 zł. Ponadto zadłużenie Gminy z tytułu kredytów i pożyczek na dzień 31 grudnia 2020 r. wynosiło 31 751 000 zł.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

W tabeli poniżej została przedstawiona struktura dochodów w Gminie Gniezno w latach 2015-2020.

Tabela 23 Struktura dochodów w Gminie Gniezno w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
dochody ogółem	35 227 389,77	48 302 640,77	52 059 831,64	54 958 358,80	62 885 188,51	72 745 611,54
dochody własne	19 859 259,71	24 938 308,99	23 096 770,90	25 659 075,42	28 305 191,36	33 451 738,33
subwencja ogólna ogółem	8 659 730,00	9 055 093,00	9 142 557,00	9 498 456,00	10 749 086,00	11 085 855,00
dotacje ogółem	6 708 400,06	14 309 238,78	19 820 503,74	19 800 827,38	23 830 911,15	28 208 018,21

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 21.01.2020)

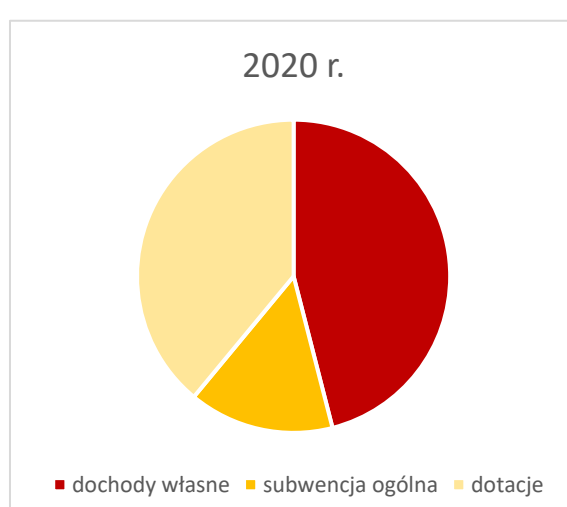
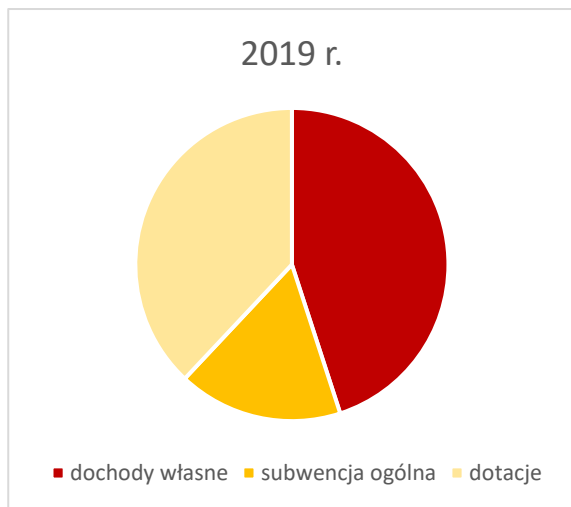
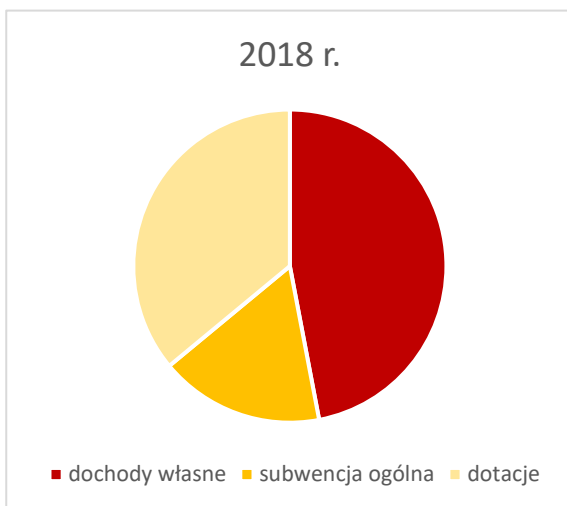
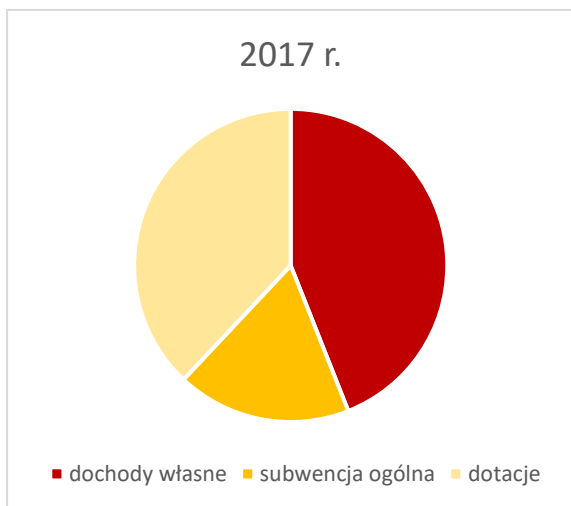
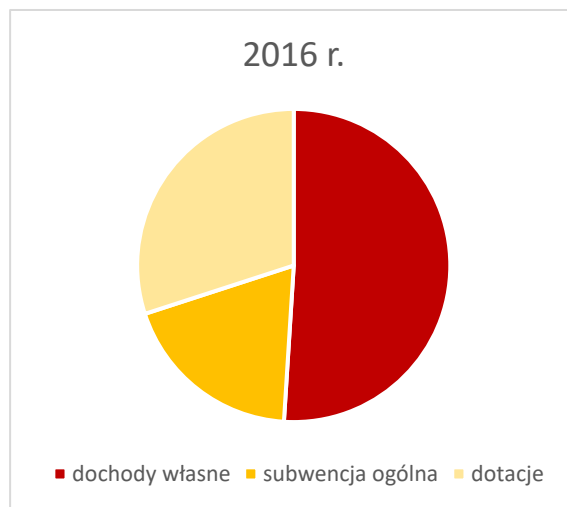
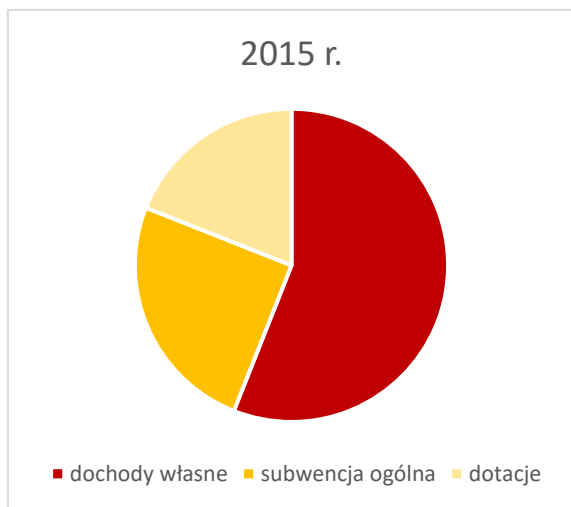
Analiza powyższej tabeli wykazała wzrost dochodów Gminy, co jest bardzo pozytywną sytuacją. Istotne jest, że systematycznie rośnie każdy rodzaj dochodów uzyskiwanych przez Gminę.

Ponadto wykresy znajdujące się na kolejnej stronie pokazują, że spory procent dochodów, gdyż około 50% stanowią dochody własne.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

Wykres 4 Struktura dochodów w Gminie Gniezno w latach 2015-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 28.01.2022 r.)

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

Poniższa tabela przedstawia strukturę wydatków w Gminie Gniezno w latach 2015-2020.

Tabela 24 Struktura wydatków w Gminie Gniezno w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
wydatki ogółem	37 667 357,94	46 781 412,87	59 162 747,73	63 742 680,61	65 151 159,25	73 639 220,36
wydatki majątkowe ogółem	9 742 304,43	8 952 411,13	13 492 503,84	17 953 590,84	13 712 773,41	14 164 832,27
wydatki bieżące ogółem	27 925 053,51	37 829 001,74	45 670 243,89	45 789 089,77	51 438 385,84	59 474 388,09

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 21.01.2022 r.)

Analiza powyższej tabeli wykazała systematyczny wzrost wydatków ponoszonych przez Gminę Gniezno. Od kilku lat wydatki przewyższają ilość dochodów, co skutkuje deficytem budżetowym. Jest to zjawisko negatywne i wymaga podjęcia decyzji zmierzających do polepszenia sytuacji finansowej Gminy.

2.10 Analiza SWOT sfery społecznej

W celu zebrania i uporządkowania informacji oraz wniosków wynikających z diagnozy sytuacji społecznej Gminy Gniezno dokonano analizy SWOT. W poniższej tabeli zaprezentowano mocne i słabe strony Gminy oraz jej szanse i zagrożenia w sferze społecznej.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

Tabela 25 Analiza SWOT sfery społecznej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">❖ Wzrost liczby ludności❖ Wzrost gęstości zaludnienia❖ Wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym❖ Przewaga liczby osób w wieku przedprodukcyjnym nad osobami w wieku poprodukcyjnym❖ Dodatni przyrost naturalny❖ Dodatnie saldo migracji❖ Działalność żłobka❖ Rozbudowana sieć przedszkoli<ul style="list-style-type: none">❖ Wzrost liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli❖ Wzrost liczby uczniów szkół podstawowych❖ Wyniki egzaminów ósmoklasisty na poziomie porównywalnym z powiatem❖ Duży wzrost poziomu wyników egzaminu ósmoklasisty z j. angielskiego❖ Działalność Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej❖ Spadek liczby beneficjentów zasiłków: stałego, okresowego, celowego, rodzinnego❖ Spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej❖ Funkcjonowanie programu „Posiłek w szkole i w domu na lata 2019-2023”❖ Działalność prywatnego Domu Pomocy Społecznej❖ Obowiązywanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii❖ Funkcjonowanie Zespołu Interdyscyplinarnego❖ Obowiązywanie Programu na rzecz osób starszych❖ Działalność trzech Klubów Seniora❖ Funkcjonowanie projektu „Aktywny Senior w gminie Gniezno”<ul style="list-style-type: none">❖ Wzrost liczby budynków mieszkalnych i mieszkań	<ul style="list-style-type: none">❖ wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym❖ niski współczynnik skolaryzacji brutto❖ wzrost liczby osób korzystających ze wsparcia asystenta rodziny❖ wzrost liczby osób korzystających z pomocy w postaci usług opiekuńczych❖ brak ośrodka zdrowia na terenie Gminy❖ brak apteki na terenie Gminy❖ wzrost liczby akcji ratowniczych podejmowanych przez Ochotnicze Straże Pożarne❖ wzrost liczby miejscowych zagrożeń❖ wzrost liczby fałszywych alarmów❖ brak jednostki policyjnej na terenie Gminy❖ deficyt budżetowy w ostatnich latach❖ zadłużenie Gminy z tytułu kredytów i pożyczek<ul style="list-style-type: none">❖ wzrost wydatków Gminy

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

<ul style="list-style-type: none">❖ Wzrost liczby przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań❖ Duża przewaga przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkań nad wskaźnikami z powiatu, województwa i kraju❖ Działalność czterech jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej<ul style="list-style-type: none">❖ Spadek liczby pożarów❖ Osiem obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomych województwa wielkopolskiego❖ działalność Gminnej Biblioteki Publicznej❖ coroczna organizacja Dożynek Gminnych❖ prężnie działające koła gospodyń wiejskich❖ duża liczba obiektów sportowych<ul style="list-style-type: none">❖ działalność Uczniowskiego Koła Sportowego i Koła Szachowego<ul style="list-style-type: none">❖ cztery trasy nordic walking❖ przebieg Szlaku Piastowskiego przez obszar Gminy❖ frekwencja wyborcza w wyborach samorządowych w 2018 r. wyższa niż w powiecie, województwie i kraju<ul style="list-style-type: none">❖ działalność organizacji pozarządowych❖ wzrost dochodów❖ dochody własne na poziomie ok. 50% dochodów ogółem	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">❖ możliwość skorzystania ze świadczeń w ramach Rodzinnego Kapitału Opiekuńczego❖ możliwość pozyskiwania środków finansowych (w tym funduszy UE) na realizację projektów o charakterze społecznym, jak na przykład MALUCH+	<ul style="list-style-type: none">❖ następstwa związane z pandemią koronawirusa

Źródło: opracowanie własne

3. Sfera gospodarcza

3.1 Potencjał gospodarczy

Potencjał gospodarczy stanowi jeden z najważniejszych czynników rozwoju każdej jednostki samorządowej. Wpływa on na wzrost poziomu życia mieszkańców, rozumiany jako stopień zaspokojenia potrzeb dobrami o charakterze materialnym, kulturowym, edukacyjnym oraz związanym z ochroną zdrowia i bezpieczeństwem publicznym. Podczas analizy potencjału gospodarczego jest istotna w szczególności aktywność zawodowa mieszkańców, lokalny rynek pracy, poziom przedsiębiorczości oraz atrakcyjność środowiska naturalnego.

Gminy, wykorzystując swoje położenie oraz nawiązując współpracę międzyregionalną z innymi gminami, również z jednostkami samorządowymi z sąsiednich państw, ma szansę na większy rozwój. Gmina Gniezno współpracuje z innymi społecznościami samorządowymi, jest członkiem następujących stowarzyszeń:

- ❖ Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Wielkopolski,
- ❖ Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie Światowid.

Stowarzyszenie Gmin i Powiatów Wielkopolski powstała w 1991 r. Skupia 119 gmin i 14 powiatów z obszaru Wielkopolski. Działa na rzecz integracji poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego. Do jego zadań należy w szczególności:

- ❖ Reprezentowanie interesów członków stowarzyszenia,
- ❖ Prowadzenie działalności doradczej i szkoleniowej,
- ❖ Wspieranie rozwoju gospodarczego regionu oraz promocja gmin i powiatów,
- ❖ Promocja Wielkopolski.

Lokalna Grupa Działania Stowarzyszenie Światowid powstało w 2004 r. z inicjatywy przedsiębiorców i rolników. Zrzesza podmioty gospodarcze, organizacje pozarządowe, samorządy, instytucje oraz osoby fizyczne. Działa na terenie dziewięciu gmin powiatu gnieźnieńskiego (Czarniejewo, Gniezno, Kiszkowo, Kłecko, Łubowo, Niechanowo, Mieleszyn, Trzemeszno, Witkowo), czterech gmin powiatu poznańskiego (Czerwonak, Pobiedziska, Kostrzyn, Kleszczewo) i jednej gminy powiatu wrzesińskiego (Nekla). Jego zadaniem jest działanie na rzecz wielofunkcyjnego rozwoju i poprawy życia na wsi.

Województwo wielkopolskie, na którego terenie leży Gmina Gniezno, należy do regionów o względnie dużej atrakcyjności inwestycyjnej. Wyróżnia się przede wszystkim

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

ponadprzeciętną dostępnością transportową, dobrze rozwiniętą infrastrukturą gospodarczą oraz korzystnymi warunkami dla lokalizacji działalności usługowej.

Fundacja Europejski Fundusz Rozwoju Wsi Polskiej wraz z Instytutem Rozwoju Wsi i Rolnictwa Polskiej Akademii Nauk realizują wieloletni projekt badawczy *Monitoring Rozwoju Obszarów Wiejskich*. Jego celem jest stała obserwacja zmian społeczno-gospodarczych dokonujących się na obszarach wiejskich w Polsce. Dotyczy w szczególności zagadnień: dezagrarnizacji lokalnej gospodarki, dostępności przestrzennej gmin, lokalnych finansów publicznych, rynku pracy. Procesów demograficznych, edukacji, aktywności społecznej czy warunków bytowych. Zgodnie z Monitoringiem Gmina Gniezno należy do gmin typu piątego, czyli obszaru wielofunkcyjnego z równowagą sektorów.

Gmina Gniezno znajduje się w obrębie Gnieźnieńskiego Obszaru Funkcjonalnego, do którego przynależą również gminy Czarniejewo, Kłecko, Łubowo, Niechanowo, Witkowo oraz miasto Gniezno. Szansą GOF jest korzystne położenie względem sieci transportowej, a także potencjał turystyczny, który opiera się w szczególności na obiektach sakralnych i wartościach dziedzictwa kulturowego oraz walorach przyrodniczych. Przynależność Gminy do GOF stwarza możliwości rozwoju społecznego gospodarczego, przede wszystkim dzięki powiązaniom funkcjonalnym i przestrzennym z miastem Gniezno.

Dochody gmin stanowią jeden z głównych czynników, mających wpływ zarówno na bieżącą sytuację, jak i możliwości inwestycyjne i rozwój samorządu. W latach 2018-2020 dochody własne Gminy prezentowały się następująco:

- ❖ W 2018 r. wyniosły 25 659 075,42 zł, co stanowiło około 47% całkowitych dochodów,
- ❖ W 2019 r. wyniosły 28 305 191,36 zł, co stanowiło około 45% całkowitych dochodów,
- ❖ W 2020 r. wyniosły 33 451 738,33 zł, co stanowiło około 46% całkowitych dochodów.

O potencjale gospodarczym świadczy tzw. wskaźnik inwestycyjny, czyli udział wydatków inwestycyjnych w ogólnych wydatkach gminy. W 2020 r. Gmina Gniezno na realizację zadań inwestycyjnych przeznaczyła kwotę 14 164 832,27 zł, co stanowiło około 19% ogólnych wydatków. Warto zaznaczyć, że od 2018 r. wydatki inwestycyjne zmalały o około 4 mln. Celem inwestycji podejmowanych przez gminy jest wzrost jakości życia mieszkańców, ale także możliwość rozwoju przedsiębiorczości. W ostatnich latach Gmina Gniezno

inwestowała przede wszystkim w budowę i modernizację sieci komunikacyjnej, infrastrukturę techniczną oraz obiekty infrastruktury społecznej.

3.2 Przedsiębiorczość

W Gminie Gniezno dominują mikroprzedsiębiorstwa (zatrudniające od 0 do 9 osób) – w 2020 r. było ich aż 1531 (stanowi to 97%). Ich ilość wzrosła w ciągu kilku lat o około 300, co jest pozytywnym zjawiskiem. Małych przedsiębiorstw (zatrudniających od 10 do 49 osób) w 2020 r. było 46. W tym przypadku ich ilość w ostatnich latach nieznacznie zmalała. Natomiast ilość średnich przedsiębiorstw (zatrudniających od 50 do 249 osób) w 2020 r. wynosiła zaledwie 4. W Gminie nie prowadzi działalności żadne duże przedsiębiorstwo, czyli zatrudniające 250 i więcej osób.

Poniższa tabela przedstawia ilość podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w Gminie Gniezno w latach 2015-2020.

Tabela 26 Podmioty gospodarcze zarejestrowane w Gminie Gniezno w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	1260	1284	1337	1404	1485	1581
osoby fizyczne	1092	1107	1149	1214	1284	1362
osoby prawne i jednostki organizacyjne niemające osobowości prawne	168	177	188	190	201	219

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 28.01.2022 r.)

Analiza danych zaprezentowanych w tabeli powyżej wykazała, że w Gminie systematycznie wzrasta ilość zarejestrowanych podmiotów gospodarczych, z czego większość stanowią działalności prowadzone przez osoby fizyczne – jest ich prawie 6 razy więcej.

Tabela na następnej stronie przedstawia przedsiębiorstwa zarejestrowane w Gminie Gniezno według sekcji PKD 2007 w latach 2015-2020. Polską Klasyfikację Działalności (czyli PKD) wprowadzono w 2007 r. Jest to umownie przyjęty, hierarchicznie usystematyzowany podział zbioru działalności gospodarczych wykonywanych przez podmioty gospodarcze.

Tabela 27 Przedsiębiorstwa zarejestrowane w Gminie Gniezno według sekcji PKD 2007 w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
ogółem	1260	1284	1337	1404	1485	1581
Sekcja A – rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	43	45	41	38	33	30
Sekcja B – górnictwo i wydobywanie	6	6	6	6	7	7
Sekcja C – przetwórstwo przemysłowe	114	116	122	122	129	135
Sekcja D – wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	2	2	2	2	2
Sekcja E – dostawa wody, gospodarowanie ściekami i odpadami	8	8	8	8	9	11
Sekcja F – budownictwo	204	203	217	240	262	288
Sekcja G – handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych i motocykli	368	363	371	387	400	416
Sekcja H – transport i gospodarka magazynowa	94	100	104	104	112	118
Sekcja I – działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	28	28	33	33	28	29

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Sekcja J – informacja i komunikacja	19	19	20	23	23	26
Sekcja K – działalność finansowa i ubezpieczeniowa	33	31	35	40	44	51
Sekcja L – działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	28	30	33	35	39	41
Sekcja M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	83	90	96	106	108	118
Sekcja N – działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	52	61	67	69	76	81
Sekcja O – administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe zabezpieczenie społeczne	4	4	4	4	4	4
Sekcja P – edukacja	43	43	41	36	38	42
Sekcja Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna	34	35	38	42	50	53
Sekcja R – działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	22	23	24	23	26	24
Sekcja S i T – pozostała działalność usługowa; gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników oraz produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	76	76	74	85	94	103

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 28.01.2022 r.)

Analiza danych przedstawionych w powyższej tabeli wykazała, że najczęściej przedsiębiorstw działa w branży związanej z handlem hurtowym i detalicznym oraz naprawą pojazdów samochodowych i motocykli. Duża ilość przedsiębiorców zajmuje się także budownictwem. Największe przyrosty wystąpiły we wspomnianych sekcjach. Ponadto warto zauważyć, że w sekcji związanej z rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem nastąpił w ostatnich latach spadek ilości przedsiębiorców zajmujących się wspomnianą działalnością.

3.3 Rynek pracy

Rozwój gospodarczy nie jest możliwy bez udziału osób pracujących. Pracującymi są wszystkie osoby, które wykonują pracę przynoszącą im zarobek (w formie wynagrodzenia za pracę) lub dochód. Do pracujących zalicza się zatem następujące podmioty:

- ❖ Osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy,
- ❖ Pracodawców i pracujących na własny rachunek,
- ❖ Osoby wykonujące pracę nakładczą,
- ❖ Agentów,
- ❖ Członków spółdzielni produkcji rolniczej,
- ❖ Duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.

Tabela poniżej przedstawia stan zatrudnienia mieszkańców Gminy Gniezno w latach 2015-2020.

Tabela 28 Pracujący w Gminie Gniezno w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ogółem	1 115	1 180	1 326	1 232	1 178	1 108
Kobiety	512	551	604	555	531	502
Mężczyźni	603	629	722	677	647	606
Pracujący na 1000 ludności	100	104	114	103	96	88

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 02.02.2022 r.)

Analiza powyższych danych wykazała, że do 2017 r. liczba pracujących w Gminie Gniezno stopniowo rosła, co można uznać za pozytywne zjawisko. Jednakże wraz z pandemią

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

koronawirusa nastąpił spadek wspomnianego wskaźnika, co jest niekorzystną sytuacją, choć powszechną ze względu na ogólnopolskie lockdowny, w wyniku których wiele osób zakończyło działalność gospodarczą czy straciło zatrudnienie.

Zgodnie z ustawą o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy bezrobotnym jest osoba:

- ❖ która ukończyła lat 18 i nie osiągnęła wieku emerytalnego,
- ❖ niezatrudniona i niewykonywująca innej pracy zarobkowej,
- ❖ zdolna i gotowa do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu prac,
- ❖ zarejestrowana we właściwym dla miejsca zameldowania powiatowym urzędzie pracy,
- ❖ poszukująca zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

W procesie analizy istotny jest podział bezrobocia na jawne (inaczej rejestrowane) oraz utajone (inaczej ukryte). Bezrobocie utajone dotyczy osób nieaktywnych zawodowo, ale przy tym nieobjętych ewidencją z powodu niezarejestrowania w powiatowych w urzędach pracy. Natomiast bezrobocie jawne obejmuje osoby, które zgłosiły się do urzędów pracy i są zarejestrowane jako bezrobotne.

Ważną kwestią jest, że wszelkie statystyki obejmują tylko bezrobocie jawne, co oznacza, że nie oddają w pełni stanu bezrobocia.

Poniższa tabela przedstawia poziom bezrobocia jawnego w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu gnieźnieńskiego, województwa wielkopolskiego oraz całego kraju.

Tabela 29 Bezrobotni zarejestrowani w urzędach pracy w Gminie Gniezno w porównaniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
liczba bezrobotnych ogółem						
Gmina Gniezno	302	248	206	147	119	166
powiat gnieźnieński	4705	3849	3102	2357	1802	2050
województwo wielkopolskie	93 311	77 697	58 857	50 807	46 313	60 958
Polska	1 563 339	1 335 155	1 081 746	968 888	866 374	1 046 432

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
kobiety zarejestrowane jako bezrobotne						
Gmina Gniezno	186	138	132	87	77	91
powiat gnieźnieński	2712	2222	1944	1464	1075	1147
województwo wielkopolskie	53 807	45 716	35 766	31 452	27 986	35 548
Polska	816 138	712 227	595 530	542 642	479 415	561 606
mężczyźni zarejestrowani jako bezrobotni						
Gmina Gniezno	116	110	74	60	42	75
powiat gnieźnieński	1993	1627	1158	893	727	912
województwo wielkopolskie	39 504	31 981	23 091	19 415	18 327	25 410
Polska	747 201	622 928	486 216	426 246	386 959	484 826
osoby poniżej 30 r. życia zarejestrowane jako bezrobotne						
Gmina Gniezno	93	84	62	41	28	39
powiat gnieźnieński	1332	1047	784	564	404	425
województwo wielkopolskie	29 341	22 525	16 569	14 019	12 842	16 829
Polska	459 208	363 901	282 366	251 994	222 972	271 158
osoby powyżej 50 r. życia zarejestrowane jako bezrobotne						
Gmina Gniezno	73	73	52	37	34	49
powiat gnieźnieński	1279	1095	880	729	569	640
województwo wielkopolskie	24 537	20 994	15 457	13 127	11 994	14 853
Polska	429 763	376 948	298 561	262 704	235 672	268 763
osoby długotrwale bezrobotne						
Gmina Gniezno	161	122	84	56	44	53
Powiat gnieźnieński	2456	1969	1483	1048	706	879
Województwo wielkopolskie	45 801	38 067	28 021	21 825	18 111	23 906
Polska	880 286	747 623	594 789	507 235	432 438	515 776

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 28.01.2022 r.)

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY GNIEZNO

Analiza powyższych danych ukazała, że w latach 2015-2019 nastąpił spadek bezrobocia we wszystkich jednostkach administracyjnych, jednak w 2020 r. sytuacja się zmieniła i ilość bezrobotnych wzrosła. Wpływ na to najprawdopodobniej miała pandemia koronawirusa.

Warto zaznaczyć, że w Gminie Gniezno wśród bezrobotnych dominują kobiety. Może to wynikać z niskich kwalifikacji zawodowych, braku aktywizacji zawodowej lub pełnieniu innych funkcji społecznych, jak na przykład wychowywanie dzieci. W wielu sytuacjach obowiązki domowe nie pozwalają kobietom na podjęcie pracy lub zmuszają do rezygnacji z dotychczasowego zatrudnienia. Ponadto dostępne oferty pracy są bardzo często nieodpowiednie, bo przykładowo wymagają pracy w trybie zmianowym. W związku z tym kobiety są narażone na długotrwałe bezrobocie. Z tego powodu gminy powinny przeciwdziałać wyłączeniu zawodowemu kobiet poprzez odpowiednią ich aktywizację oraz ułatwianie im powrotu do pracy na przykład po urlopie macierzyńskim/wychowawczym. Mogą między innymi zapewniać miejsca opieki nad małymi dziećmi.

Tabela 30 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Gniezno w porównaniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Gniezno	4,3	3,5	2,8	2,0	1,6	2,1
powiat gnieźnieński	5,2	4,3	3,5	2,7	2,1	2,4
województwo wielkopolskie	4,3	3,6	2,8	2,4	2,2	2,9
Polska	6,5	5,6	4,6	4,2	3,8	4,6

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 28.01.2022 r.)

3.4 Analiza SWOT sfery gospodarczej

W celu zebrania i uporządkowania informacji oraz wniosków wynikających z diagnozy sytuacji gospodarczej Gminy Gniezno dokonano analizy SWOT. W poniższej tabeli zaprezentowano mocne i słabe strony Gminy oraz jej szanse i zagrożenia w sferze gospodarczej.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

Tabela 31 Analiza SWOT sfery gospodarczej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">❖ współpraca ze społecznościami samorządowymi❖ wzrost liczby przedsiębiorstw zarejestrowanych w Gminie❖ wzrost dochodów własnych❖ spadek bezrobocia do 2019 r.❖ udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym mniejszy niż w powiecie, województwie i kraju	<ul style="list-style-type: none">❖ mała liczba średnich przedsiębiorstw❖ brak dużych przedsiębiorstw❖ spadek liczby osób pracujących❖ przewaga liczby kobiet bezrobotnych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych❖ wzrost bezrobocia w 2020 r.
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">❖ możliwość rozwoju sektora turystycznego❖ tworzenie nowych miejsc pracy❖ rozwój gospodarstw ekologicznych oraz specjalistycznych❖ możliwość pozyskania środków finansowych (w tym funduszy UE)	<ul style="list-style-type: none">❖ wzrost bezrobocia❖ następstwa spowodowane pandemią koronawirusa

Źródło: opracowanie własne

4. Sfera przestrzenna

4.1 Położenie administracyjne i geograficzne

Gmina wiejska Gniezno znajduje się w województwie wielkopolskim, w powiecie gnieźnieńskim. Na poniższych mapach zaprezentowano lokalizację Gminy na mapach powiatu oraz województwa.

Mapa 1 Lokalizacja Gminy Gniezno na mapie powiatu gnieźnieńskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://gminy.pl/powiaty/327.html> (dostęp: 14.01.2022 r.)

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

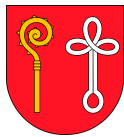
Mapa 2 Lokalizacja Gminy Gniezno na mapie województwa wielkopolskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://gminy.pl/województwa/15.html> (dostęp: 14.01.2022 r.)

Gmina to jedna z 226 gmin w województwie wielkopolskim oraz jedna z 10 gmin wchodzących w skład powiatu gnieźnińskiego. Graniczy z następującymi jednostkami samorządowymi:

- ❖ Otacza gminę miejską Gniezno (powiat gnieźniński),
- ❖ Od zachodu z gminami Kłecko (powiat gnieźniński) i Łubowo (powiat gnieźniński),
- ❖ Od północnego zachodu z gminą Mieleszyn (powiat gnieźniński),

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY GNIEZNO

- ❖ Od północnego wschodu z gminą Rogowo (powiat żniński, województwo kujawsko-pomorskie),
- ❖ Od wschodu z gminą Trzemeszno (powiat gnieźnieński),
- ❖ Od południowego wschodu z gminą Witkowo (powiat gnieźnieński),
- ❖ Od południa z gminą Niechanowo (powiat gnieźnieński),
- ❖ Od południowego zachodu z gminą Czarniejewo (powiat gnieźnieński).

Gmina znajduje się w dogodnym położeniu ze względu na lokalizację w niedużej odległości od największych ośrodków miejskich w województwie wielkopolskim, jak na przykład miasto Gniezno. Ponadto od stolicy województwa wielkopolskiego, czyli Poznania dzieli ją zaledwie ok. 60 km (prowadzi tam droga ekspresowa S5).

Mapa 3 Lokalizacja Gminy Gniezno na mapie Polski

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://gminy.pl/> (dostęp: 14.01.2022 r.)

W skład Gminy wchodzi 32 miejscowości, w tym 31 sołectw. Są to następujące jednostki: Braciszewo, Dalki, Dębówiec, Ganina, Goślinowo, Jankowo Dolne, Kalina, Krzyszczewo, Lubochnia, Lulkowo, Łabiszynek, Mnichowo, Modliszewo, Modliszewko, Mączniki, Napoleonowo, Obora, Obórka, Osiniec, Piekary, Pyszczyń, Pyszczynek, Skierszewo, Strzyżewo Kościelne, Strzyżewo Paczkowe, Strzyżewo Smykowe, Szczytniki Duchowne, Wełnica, Wierzbiczany, Wola Skorzęcka, Zdziechowa.

Mapa 4 Podział Gminy Gniezno na sołectwa

Źródło: opracowanie własne

Gmina Gniezno pod względem wielkości plasuje się na drugim miejscu w powiecie gnieźnieńskim. Jej powierzchnia wynosi 17 816 ha, co stanowi około 14% powierzchni powiatu oraz 0,6% powierzchni województwa.

Siedzibę władz gminnych stanowi miasto Gniezno (które należy do miejskiej gminy Gniezno), gdzie skupiona jest większość usług publicznych, jak administracja, zdrowie, kultura czy część oświaty. Dla Gminy stanowi to zarówno przywilej, jak i problem.

Gmina Gniezno położona jest w obrębie Wysoczyzny Gnieźnieńskiej, inaczej nazywanej Pojezierzem Gnieźnieńskim. Rozciąga się ona od Pagórków Gnieźnieńskich na południu, na wschodzie sięga po Pagórki Mogileńskie, na zachodzie po Pagórki Poznańskie i Kostrzyńskie, a na północy po Pagórki Janowieckie z doliną rzeki Wełny.

4.2 Uwarunkowania przestrzenne

Podstawę polityki przestrzennej samorządów terytorialnych oraz administracji rządowej stanowi ład przestrzenny. Ma on charakter zbiorczy, dlatego uważa się go za dobro wspólne. Brak odpowiedniego ładu negatywnie wpływa zarówno na jakość życia mieszkańców, jak i na zainteresowanie ze strony potencjalnych inwestorów.

Definicję ładu przestrzennego można znaleźć w ustawie o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zgodnie z nią jest to takie ukształtowanie terenu, które tworzy harmonijną całość oraz uwzględnia w uporządkowanych relacjach wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne.

Ład przestrzenny stanowi, zgodnie z ustawą o samorządzie gminnym, jedno z zadań własnych gminy. Realizacja tego zadania opiera się przede wszystkim na uchwalaniu studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego jest jednym z aktów polityki przestrzennej gminy. Wskazuje między innymi obowiązujący stan zagospodarowania przestrzennego, przedstawia ogólny zamiar jego przekształcania oraz ustanawia lokalne zasady zagospodarowania przestrzennego. Istotne jest, że studium nie należy do aktów prawa miejscowego, ale jego ustalenia są wiążące dla organów gminy przy sporządzaniu planów miejscowych.

W Gminie Gniezno obowiązuje *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Gniezno*, które wprowadzono na mocy uchwały nr 119/XI/2000 Rady Gminy z dnia 28 lutego 2000 r., a następnie zmieniono uchwałą nr XV/90/2019 Rady Gminy z dnia 26 września 2019 r.

Zgodnie ze Studium tereny bez prawa zabudowy stanowią około 28% powierzchni Gminy, tereny zabudowy mieszkaniowej i tereny osadnicze około 43%, tereny doleśień, korytarze ekologiczne, lasy, łąki, wody około 19%, drogi około 5%, tereny usług około 5%.

Kolejnymi aktami planistycznymi gminy są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, które sporządza się w celu ustalenia przeznaczenia terenów, a także określenia

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY GNIEZNO

sposobów ich zagospodarowania i zabudowy. Plany miejscowe stanowią akty prawa miejscowego, co oznacza, że mają charakter aktów prawnych powszechnie obowiązujących.

Na terenie Gminy Gniezno obowiązuje obecnie 249 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które swoim zakresem obejmują nieco ponad 6% (około 11 km²) powierzchni Gminy.

Poniższa mapa przedstawia obowiązujące w Gminie Gniezno plany miejscowe.

Źródło: <https://gniezno.e-mapa.net/> (dostęp: 14.01.2022 r.)

W przypadku braku miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gmina może wydawać decyzje o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Występuje ona w dwóch formach, tj. decyzji o:

- ❖ Ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego,

❖ Warunkach zabudowy.

Decyzja o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego jest wymagana jedynie przy inwestycjach budowlanych, które w świetle prawa wymagają uzyskania pozwolenia na budowę. Natomiast w przypadku inwestycji polegających na remoncie, montażu lub przebudowie nieprowadzącej do zmiany sposobu zagospodarowania terenu i użytkowania obiektu budowlanego czy wpływającej na zmianę jego formy architektonicznej nie jest potrzebna wspomniana decyzja. Za inwestycje publiczne można uznać przede wszystkim wydzielanie gruntów pod drogi publiczne, drogi rowerowe i drogi wodne; utrzymywanie oraz wykonywanie robót budowlanych tych dróg, obiektów i urządzeń transportu publicznego; budowa i utrzymywanie publicznych urządzeń służących do zaopatrzenia ludności w wodę, gromadzenia, przesyłania, oczyszczania i odprowadzania ścieków oraz odzysku i unieszkodliwiania odpadów.

Decyzja o warunkach zabudowy szczegółowo określa rodzaj inwestycji (czyli co można na danej działce zbudować), warunki zabudowy i zagospodarowania terenu wynikające z przepisów szczególnych (np. ochrona środowiska), warunki obsługi w zakresie infrastruktury technicznej i komunikacji (czyli do jakich sieci ma być podłączony budynek albo jakie urządzenia należy zainstalować na działce), wymagania dotyczące ochrony interesów osób trzecich, linie rozgraniczające inwestycji oraz szczególne warunki wynikające z charakteru inwestycji. Jej głównym celem jest dopilnowanie, by planowana inwestycja nie naruszyła ładu przestrzennego, zatem może określać szczegółowo wysokość budynku, jego kształt, umiejscowienie na działce oraz inne elementy istotne z punktu widzenia urbanistyki i estetyki.

4.3 Infrastruktura techniczna

Pod pojęciem infrastruktury technicznej należy rozumieć wszelkie zagadnienia związane z drogami oraz sieciami związane z drogami oraz sieciami wodociągowymi, kanalizacyjnymi, ciepłowniczymi, elektrycznymi, gazowymi oraz telekomunikacyjnymi, co wynika głównie z ustawy o gospodarce nieruchomościami oraz pośrednio z ustawy o samorządzie gminnym, gdzie znajdziemy zadania własne gminy dotyczące spraw : gminnych dróg, ulic, mostów, placów, organizacji ruchu drogowego, a także wodociągów, zaopatrzenia w kanalizację, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych, zaopatrzenia w energię ciepłą, elektryczną oraz gaz.

Inwestycje w infrastrukturę techniczną dokonywane przez gminę pozwalają wpłynąć pozytywnie na jakość życia, a także przyczyniają się do wzrostu atrakcyjności gminy wśród potencjalnych inwestorów i mieszkańców.

Sieć wodociągowa

Woda do gospodarstw domowych, gospodarstw rolnych oraz podmiotów gospodarczych dostarczana jest z pięciu Stacji Uzdatniania Wody, a mianowicie:

- ❖ Stacja Uzdatniania Wody w Modliszewku (zarządzana przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Gnieźnie), która obsługuje miejscowości Modliszewo, Modliszewko, Krzyszczewo, Napoleonowo,
- ❖ Stacja Uzdatniania Wody w Jankówku (zarządzana przez Spółdzielnię Mieszkaniową Łabiszynek), która obsługuje miejscowości Jankówko (część), Jankowo Dolne, Kalina, Lulkowo,
- ❖ Stacji Uzdatniania Wody w Łabiszynku (zarządzana przez Spółdzielnię Mieszkaniową Łabiszynek), która zlokalizowana jest w Goślinowie i obsługuje jedynie miejscowość Łabiszynek ,
- ❖ Stacji Uzdatniania Wody w Gnieźnie (zarządzana przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Gnieźnie), która zlokalizowana jest na ul. Sosnowej w mieście Gniezno i obsługuje miejscowości Wola Skorzęcka, Lubochnia,
- ❖ Stacji Uzdatniania Wody w Gnieźnie (zarządzana przez Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Gnieźnie), która zlokalizowana jest na ul. Żwirki i Wigury w mieście Gniezno i obsługuje miejscowości Osiniec, Piekary, Wełnica, Goślinowo, Zdziechowa, Jankówko (część), Szczytniki Duchowne, Obora, Obórka, Wierzbiczany, Pyszczynek, Strzyżewo Kościelne, Strzyżewo Paczkowe, Strzyżewo Smykowe, Ganina, Dębówiec, Braciszewo, Dalki, Mnichowo, Pyszczyń, Skiereszewo).

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

Poniższa tabela przedstawia odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej na terenie Gminy Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu gnieźnieńskiego, województwa wielkopolskiego oraz całego kraju.

Tabela 32 Odsetek osób korzystających z infrastruktury wodociągowej w Gminie Gniezno w porównaniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Gniezno	86,3	86,3	86,5	86,5	88,2	88,8
powiat gnieźnieński	97,2	97,2	97,2	97,2	97,3	97,3
województwo wielkopolskie	96,4	96,4	96,5	96,6	96,6	96,6
Polska	91,8	91,9	92,0	92,0	92,2	92,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 14.01.2022 r.)

Analiza danych przedstawionych w tabeli powyżej wykazała, że ilość osób korzystających z sieci wodociągowej systematycznie rośnie, wciąż jednak ich ilość jest mniejsza niż wartości na poziomie powiatu, województwa oraz kraju.

Sieć kanalizacyjna

Gminę Gniezno obsługują następujące oczyszczalnie ścieków:

- ❖ Oczyszczalnia ścieków w Jankowie Dolnym – odprowadzane są do niej ściegi z miejscowości Jankowo Dolne, Jankówko i Wełnica,
- ❖ Oczyszczalnia ścieków w Łabiszynie – odbiera ścieki jedynie z miejscowości Łabiszynek,
- ❖ Miejska Oczyszczalnia Ścieków położona na terenie miasta Gniezno – podłączeni są do niej mieszkańcy miejscowości Skierszewo,
- ❖ Oczyszczalnia ścieków w Działyniu, położona na terenie gminy Kłecko – obsługuje pozostałe skanalizowane miejscowości, tj. Zdziechowa, Mączniki i Obórka.

Mieszkańcy z obszarów Gminy nieobjętych kanalizacją posiadają w większości przypadków przydomowe zbiorniki bezodpływowe, które w momencie nieodpowiedniej szczelności stanowią zagrożenie dla środowiska naturalnego.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

Poniższa tabela przedstawia odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Gniezno w latach 2015-2020 w porównaniu do powiatu gnieźnieńskiego, województwa wielkopolskiego oraz Polski.

Tabela 33 Odsetek osób korzystających z infrastruktury kanalizacyjnej w Gminie Gniezno w porównaniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Gniezno	27,2	27,4	27,5	27,6	20,6	28,4
powiat gnieźnieński	76,2	76,8	76,7	76,7	75,7	76,5
województwo wielkopolskie	70,6	71,4	71,8	72,1	72,2	72,8
Polska	69,7	70,2	70,5	70,8	71,2	71,5

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 14.01.2022 r.)

Analiza powyższych danych wykazała, że w ciągu kilku lat nastąpił niewielki wzrost ilości osób korzystających z sieci kanalizacyjnej. Jednakże odsetek tych osób wciąż wynosi mniej niż 1/3 wszystkich mieszkańców Gminy. Ilość ta jest dużo niższa niż na poziomie powiatu, województwa oraz Polski, dlatego konieczne są inwestycje w tym obszarze.

Sieć gazowa

Operatorem sieci gazowej jest Polska Spółka Gazownictwa sp. z o.o. oddział Zakład Gazowniczy w Poznaniu, Gazownia w Gnieźnie.

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

Poniższa tabela przedstawia odsetek osób korzystających z sieci gazowej w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu gnieźnieńskiego, województwa wielkopolskiego oraz całego kraju.

Tabela 34 Odsetek osób korzystających z infrastruktury gazowej w Gminie Gniezno w porównaniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2015-2020

	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Gmina Gniezno	31,9	37,8	41,8	45,1	48,9	51,7
powiat gnieźnieński	49,3	49,9	50,3	50,6	51,5	52,3
województwo wielkopolskie	47,4	47,5	47,8	48,2	49,8	51,9
Polska	52,1	52,1	52,1	52,3	52,9	54,2

Źródło: opracowanie własne na podstawie BDL GUS (dostęp: 14.01.2022 r.)

Analiza powyższych danych ukazała bardzo pozytywną sytuację, a mianowicie spory wzrost ilości osób podłączonych do sieci gazowej na obszarze Gminy (aż o 20%). Dzięki temu Gmina Gniezno znacznie przybliżyła się do wartości na poziomie powiatu, województwa oraz kraju, gdzie odsetek również wynosi około 50%.

Sieć elektroenergetyczna

Obszar Gminy Gniezno jest zasilany z trzech stacji transformatorowych WN/SN – Falkowo, Gniezno Winiary oraz Gniezno Wschód. Pierwsza zlokalizowana jest na terenie Gminy, a pozostałe na terenie miasta Gniezno. Ponadto na terenie Gminy umieszczone są 132 sztuki stacji transformatorowych SN/nn/.

W Gminie zlokalizowane są również źródła energii produkujące energię pochodzącą z odnawialnych źródeł energii – elektrownia wiatrowa w miejscowości Modliszewko oraz elektrownia biogazowa w miejscowości Lulkowo.

Sieć ciepłownicza

Gospodarstwa domowe na terenie Gminy Gniezno w większości przypadków wyposażone są w ogrzewanie centralne, niektóre posiadają ogrzewanie pokojowe, jak ogrzewanie podłogowe czy piece kaflowe.

Nośnikami ciepła są przede wszystkim węgiel, drewno i gaz, ale również olej opałowy i biomasa. Wiele gospodarstw stosuje więcej niż jedno źródło ciepła.

Gospodarka odpadami

Selektywna zbiórka odpadów to sposób odbierania śmieci, które polega na wcześniejszym posortowaniu odpadów, a następnie umieszczeniu ich w odpowiednio wydzielonych workach lub pojemnikach. 1 lipca 2017 r. na terenie całej Polski zaczął obowiązywać Wspólny System Segregacji Odpadów, który pozwolił ujednoczyć sposób selekcji i zbierania odpadów, a jednocześnie wyznaczył gminom pięcioletni okres przystosowania się do nowych przepisów i postawił im odpowiednie wymagania co do osiągniętych poziomów recyklingu.

Gmina Gniezno w 2020 r. osiągnęła następujące poziomy recyklingowe:

- ❖ Poziom ograniczenia masy odpadów biodegradowalnych – 2,08% (maksimum wymagane przez ustawę to 35%)
- ❖ Poziom recyklingu odpadów budowlanych pochodzących z rozbiórki – 100% (minimum wymagane przez ustawę to 70%)
- ❖ Poziom recyklingu odpadów z grup: papier, metal, szkło i tworzywa sztuczne – 49,97% (minimum wymagane przez ustawę to 50%)

Jak wynika z powyższych informacji, Gmina osiągnęła dwa pierwsze poziomy, w ostatnim przypadku była bardzo bliska ustawowego wymogu.

Zgodnie z ustawą o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, obowiązek zapewnienia mieszkańcom możliwości selektywnej zbiórki odpadów komunalnych spoczywa na gminach. Selektywna zbiórka musi objąć minimum sześć grup odpadów: szkło, papier, metal, tworzywa sztuczne, odpady biodegradowalne oraz odpady wielomateriałowe. Dodatkowo gminy muszą określić harmonogram zbierania odpadów oraz wyznaczyć przedsiębiorstwo, które będzie odpowiadało za wspomnianą zbiórkę.

Podmiotem odbierającym odpady komunalne od właścicieli nieruchomości zamieszkałych zlokalizowanych w Gminie Gniezno jest obecnie spółka URBIS. Natomiast od właścicieli nieruchomości niezamieszkałych odpady odbiera pięć przedsiębiorstw.

Odebrane odpady przekazywane są do Zakładu Zagospodarowania Odpadów w Lulkowie oraz do Instalacji Termicznego Przekształcania Odpadów Komunalnych Poznań. Taki system generuje jednak spore koszty.

Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych dla mieszkańców Gminy Gniezno znajduje się w Zakładzie Zagospodarowania Odpadów w Lulkowie. Warto zaznaczyć, że Gmina zamierza zbudować odrębny Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych.

4.4 Transport i komunikacja

Jak już wspomniano, jednym z zadań własnych gminy jest zarządzanie infrastrukturą drogową, a w szczególności drogami gminnymi. Dotyczy to przede wszystkim ich budowy, konieczności utrzymania w dobrym stanie technicznym, odśnieżaniu czy pokrywaniu kosztów oświetlenia.

Zgodnie z raportem o stanie Gminy za 2019 r. długość dróg będących w zarządzie Gminy wynosi 270 km. Są to w większości drogi asfaltowe, z kostki brukowej, ale również gruntowe. Część utwardzonych dróg charakteryzuje się złym stanem nawierzchni, co jest spowodowane ich wiekiem oraz zniszczeniem w wyniku dużego natężenia ruchu i ciężaru pojazdów poruszających się po tych drogach.

Przez Gminę prowadzą liczne drogi powiatowe i gminne.

Na obszarze Gminy Gniezno występują dwie drogi wojewódzkie. Jest to droga nr 190, która łączy Krajenkę z Gniezmem oraz droga nr 197, która łączy Sławę Wielkopolską z Gniezmem.

Ponadto przez teren Gminy przebiegają trzy drogi krajowe. Jest to droga ekspresowa S5, która planowo ma przebiegać przez województwa warmińsko-mazurskie, kujawsko-pomorskie, wielkopolskie i dolnośląskie; droga nr 15, która łączy Trzebnicę z Ostródą (przebiega przez województwa: dolnośląskie, wielkopolskie, kujawsko-pomorskie oraz warmińsko-mazurskie) oraz droga nr 5, która łączy największe aglomeracje miejskie: bydgoską, poznańską, wrocławską oraz wałbrzyską.

Przez Gminę bieżą również trzy szlaki kolejowe:

- ❖ Linia kolejowa nr 353, która łączy Poznań ze wschodnią granicą Polski. Przebiega przez miejscowości Jankowo Dolne, Szczytniki Duchowne, Dalki i Mnichowo. Jest to linia o największym natężeniu ruchu.
- ❖ Linia kolejowa nr 281, która łączy Chojnice z Oleśnicą. Przebiega przez miejscowości Pyszczyn, Zdziechowa i Mączniki.
- ❖ Linia kolejowa nr 377, która łączy Gniezno ze Sławą Wielkopolską. Używana jest bardzo rzadko, jedynie do przewozu paliwa w cysternach

Transport publiczny na terenie Gminy Gniezno jest obsługiwany przez PKD Gniezno oraz MPK Gniezno (na mocy porozumienia gminnego z 10 lipca 2009 r.). Na obszarze Gminy zlokalizowanych jest kilkanaście przystanków obsługiwanych przez PKD Gniezno. Natomiast MPK Gniezno posiada cztery linie autobusowe obsługujące teren Gminy, które swoim zasięgiem obejmują miejscowości zlokalizowane w obrębie 3 km od miasta Gniezna.

4.5 Środowisko naturalne

Klimat

Gmina Gniezno pod względem klimatycznym należy do Regionu Środkowowielkopolskiego. Obszar ten charakteryzuje się dominacją mas powietrza polarnomorskiego, średnimi temperaturami rocznymi w przedziale 6,4°C-9,4°C oraz niewielką ilością opadów (500-550 mm rocznie).

Teren Gminy wyróżnia się najniższymi temperaturami powietrza na tle całego regionu, co najbardziej jest zauważalne w miesiącach wiosennych. Ma na to wpływ przede wszystkim urzeźbienie terenu i roślinność – przede wszystkim stosunkowo duże kompleksy leśne.

Grunty

Lasy zajmują jedynie 15,04% powierzchni Gminy Gniezno, co stanowi dosyć niski odsetek. Wynika to głównie z przewagi funkcji rolniczej na obszarze Gminy oraz naturalnego zagospodarowania jej terenu. Lasy na terenie Gminy należą do Nadleśnictwa Gniezno obręb Popowo Kościelne.

Lasy są zlokalizowane przede wszystkim na najmniej żyznych terenach w północnej części Gminy. Są to tzw. „Lasy królewskie” w wieku 50-80 lat. Przeważają tam lasy świeże i mieszane z drzewostanem sosnowym. Ponadto spore kompleksy leśne występują przy jeziorze Piotrowskim oraz na południowym wschodzie Gminy. Tam również dominują drzewostany sosnowe, chociaż można tam spotkać także dęby, świerki oraz modrzewie.

Pozostałe grunty i nieużytki są wykorzystane pod zabudowę mieszkaniową rozproszoną i zwartą oraz urządzenia infrastruktury liniowej, a także z przeznaczeniem do zabudowy.

Zgodnie z danymi gminnymi na obszarze Gminy występują następujące rodzaje gruntów:

- ❖ Użytki rolne – 13 571 ha – 76,19% w odniesieniu do ogólnej powierzchni Gminy,

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ, GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ GMINY GNIEZNO

- ❖ Grunty leśne, zadrzewione i zakrzewione – 2 618 ha – 14,70% ,
- ❖ Grunty zabudowane i zurbanizowane – 876 ha – 4,92%,
- ❖ Grunty pod wodami – 406 ha – 2,28%,
- ❖ Nieużytki – 340 ha – 1,91%,
- ❖ Tereny różne – 1 ha – wartość bliska 0%.

Niemal na całym obszarze Gminy przeważają gleby brunatne wylugowane, które w większości wykorzystywane są pod uprawy rolne. W północno-wschodniej części Gminy występują natomiast gleby bielcowe, na których utworzył się kompleks leśny Lasu Królewskiego.

Sieć wodna

Na terenie Gminy Gniezno występują liczne rzeki: Wełna, Wełnianka (Struga Gnieźnieńska), Wrześnica, Dębina, Struga Dębowiecka oraz Struga Sadowiecka. Gmina leży w granicach zlewni rzek Wełny, Wrześnicy i Noteci. Obszary źródłowe tych rzek stanowią tereny z płytko występującą wodą gruntową, tereny zabagnione i podmokłe.

Ponadto w Gminie występują również liczne jeziora i zbiorniki wodne, które stanowią część Pojezierza Gnieźnieńskiego. Największym z nich jest jezioro Wierzbiczańskie, które charakteryzuje się bogactwem form terenu i różnorodnością fauny i flory o walorach rezerwatowych. Pozostałe jeziora to: Jankowskie, Strzyżewskie, Piotrowskie, Wełnickie, Głęboćek, Pyszczynek, Buczek, Modrze, Mrzygłód, Małe Sykule, Ławiczno i Biskupiec.

Gmina położona jest w granicach głównych zbiorników wód podziemnych nr 143 (Subzbiornik Inowrocław-Gniezno) i nr 144 (Dolina Kopalna Wielkopolska). Zasilanie wspomnianych wód odbywa się w szczególności podczas roztopów wiosennych.

Największe zagrożenie dla wód powierzchniowych i podziemnych na terenie Gminy stanowią ścieki gromadzone w nieszczelnych zbiornikach bezodpływowych w przypadku gospodarstw domowych niepodłączonych do sieci kanalizacyjnej, wylewanie ścieków w przypadkowe miejsca, nawozy stosowane w rolnictwie (również te naturalne) oraz chemiczne środki ochrony roślin.

Formy ochrony przyrody

Ochrona przyrody, zgodnie z ustawą o ochronie przyrody, polega na zachowaniu, zrównoważonym użytkowaniu oraz odnawianiu zasobów, tworów i składników przyrody. Powyższa ustawa wyróżnia dziesięć następujących form ochrony przyrody: parki narodowe,

rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe oraz ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów. Każda z form spełnia inną rolę w polskim systemie ochrony przyrody i służy innym celom, dlatego charakteryzuje się odmiennym reżimem ochronnym oraz zakresem ograniczeń w użytkowaniu. Na obszarze Gminy Gniezno występują dwie z powyższych form ochrony przyrody, a mianowicie obszary Natura 2000 oraz pomniki przyrody.

Obszary Natura 2000 mają na celu objęcie ochroną około 200 najcenniejszych i zagrożonych wyginięciem siedlisk przyrodniczych oraz ponad tysiąca rzadkich i zagrożonych gatunków.

Na terenie Gminy Gniezno wyróżniono jeden obszar Natura 2000, który swoim zasięgiem obejmuje jezioro Wierzbiczańskie wraz z terenami przyległymi. Ponadto obejmuje również jeziora Ostrowickie, Skorzęcińskie, Powidzkie, Kosewskie i Ostrowskie oraz fragment doliny rzeki Noteci. Obszar ten jest pod ochroną z powodu występujących tam charakterystycznych zbiorowisk roślinnych.

Pomniki przyrody to pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, które wyróżniają je wśród innych tworów. Mogą to być drzewa okazałych rozmiarów, źródła, wodospady, skałki czy jaskinie. Powoływane są w drodze uchwały rady gminy, po uzgodnieniu z właściwym regionalnym dyrektorem ochrony środowiska (wcześniej robił to wojewoda, a w czasach PRL wojewódzka rada narodowa).

W Gminie Gniezno zlokalizowane są dwa pomniki przyrody. Pierwszy z nich utworzony został 28 lutego 1957 r. na mocy orzeczenia Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Poznaniu. Stanowi go grupa drzew, a dokładnie dwa jarzęby brekinie (*Sorbus torminalis*). Drugi utworzone 10 lutego 1981 r. na mocy decyzji Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody w Poznaniu. Jest to również grupa drzew, ale w tym przypadku są to trzy lipy drobnolistne (*Tilia cordata*). Oba pojemniki znajdują się w Jankowie Dolnym.

Gminny program ochrony środowiska

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska gminy mają obowiązek opracowania Programu ochrony środowiska. Jest on podstawowym instrumentem służącym realizacji zadań

własnych i koordynowanych w zakresie ochrony środowiska. Program powinien uwzględniać indywidualne cechy środowiska na danym obszarze, występujące lokalne zagrożenia, a także zapisy gminnych dokumentów strategicznych.

Gmina Gniezno posiada *Program Ochrony Środowiska dla Gminy Gniezno na lata 2019-2022 z perspektywą do roku 2026* wraz z prognozą oddziaływania wspomnianego Programu na środowisko. Program został przyjęty na moc uchwały nr XXVII/202/2020 Rady Gminy z dnia 24 września 2020 r. Głównym celem Programu jest – poprawa warunków życia mieszkańców dzięki polepszeniu stanu środowiska naturalnego i adaptacji do zmian klimatu, który Gmina zamierza realizować poprzez cele szczegółowe i kierunki interwencyjne w następujących obszarach: ochrona klimatu i jakość powietrza, zagrożenie hałasem, gospodarka wodno-ściekowa, gleby, gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów, zasoby przyrodnicze oraz zagrożenia poważnymi awariami.

Dokumenty wykonawcze oraz programy związane z ochroną środowiska

Gmina Gniezno posiada *Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Gniezno na lata 2021-2032*. Nadrzędnym celem programu jest doprowadzenie do stopniowej eliminacji wyrobów zawierających azbest z otoczenia oraz ich bezpieczne i prawidłowe unieszkodliwienie. Zakłada on realizację następujących zadań:

- ❖ Inwentaryzację z natury obiektów, które zawierają azbest,
- ❖ Edukację mieszkańców w zakresie szkodliwości azbestu oraz procedur usuwania, zabezpieczania i unieszkodliwiania wyrobów azbestowych,
- ❖ Propagowanie właściwych metod i sposobów bezpiecznego usuwania azbestu,
- ❖ Zapoznanie i pomoc mieszkańcom w pozyskiwaniu środków finansowych na zadania związane z usuwaniem azbestu i wyrobów zawierających azbest,
- ❖ Bieżący monitoring realizacji programu i okresowe raportowanie jego realizacji władzom samorządowym i mieszkańcom.

Na mocy uchwały nr XXVII/197/2016 Rady Gminy z dnia 29 listopada 2016 r. wprowadzono *Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Gniezno*. Stanowi on określenie wizji rozwoju Gminy w kierunku gospodarki niskoemisyjnej. Zadaniem Planu jest w szczególności podniesienie efektywności energetycznej, zwiększenie poziomu wykorzystania odnawialnych źródeł energii oraz redukcja emisji gazów cieplarnianych.

Pod koniec 2019 r. Gmina Gniezno rozpoczęła realizację programu *Usuwanie folii rolniczych i innych odpadów pochodzących z działalności rolniczej*. Jest on prowadzony i finansowany przez Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Warszawie. Inwentaryzacja wyrobów wykazała, że w gospodarstwach rolnych na obszarze Gminy zgromadzono około 222 tony odpadów. Należą do nich: folie rolnicze, siatki i sznurki do owijania balotów, opakowania po nawozach oraz opakowania typu big-bagi. W grudniu 2019 r. Gmina zawnioskowała o dofinansowanie na realizację zadania w ramach powyższego programu.

4. 5 Analiza SWOT sfery przestrzennej

W celu zebrania i uporządkowania informacji oraz wniosków wynikających z diagnozy sytuacji przestrzennej Gminy Gniezno dokonano analizy SWOT. W poniższej tabeli zaprezentowano mocne i słabe strony Gminy oraz jej szanse i zagrożenia w sferze przestrzennej.

Tabela 35 Analiza SWOT sfery przestrzennej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none">❖ Korzystne położenie administracyjne i geograficzne❖ Posiadania aktów planistycznych, jak studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (246 planów miejscowych)❖ Wzrost liczby osób korzystających z sieci wodociągowej<ul style="list-style-type: none">❖ Funkcjonowanie kilku stacji uzdatniania wody❖ wzrost liczby osób korzystających z sieci kanalizacyjnej<ul style="list-style-type: none">❖ funkcjonowanie oczyszczalni ścieków❖ spory wzrost liczby osób korzystających z sieci gazowej❖ lokalizacja sieci transformatorowych na terenie Gminy<ul style="list-style-type: none">❖ lokalizacja źródeł energii odnawialnej – elektrownia wiatrowa i biogazowa❖ osiągnięcie większości ustawowych poziomów recyklingowych	<ul style="list-style-type: none">❖ bardzo niski odsetek (6%) objęcia powierzchni Gminy planami miejscowymi<ul style="list-style-type: none">❖ niewielki odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej❖ zanieczyszczanie wód powierzchniowych i podziemnych przez gospodarstwa domowe i rolnicze

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

<ul style="list-style-type: none">❖ funkcjonowanie Punktu Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych❖ duży odsetek (77%) dróg gminnych stanowią drogi asfaltowe i betonowe❖ rozwinięta sieć dróg gminnych i powiatowych❖ przebieg dróg wojewódzkich i krajowych❖ przebieg szlaków kolejowych❖ funkcjonowanie transportu publicznego❖ wysoka jakość gleb❖ rozbudowana sieć hydrograficzna – liczne rzeki i jeziora❖ występowanie obszaru Natura 2000❖ występowanie pomników przyrody❖ posiadanie aktualnego Programu Ochrony Środowiska❖ posiadanie Programu oczyszczania kraju z azbestu	
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none">❖ wzrost znaczenia rolnictwa ekologicznego❖ możliwość pozyskania środków finansowych (w tym funduszy UE) na inwestycje skierowane na infrastrukturę techniczną oraz ochronę środowiska, np. na infrastrukturę drogową czy termomodernizację budynków	<ul style="list-style-type: none">❖ wzrost emisji gazów cieplarnianych❖ zmiany klimatu spowodowane globalnym ociepleniem

Źródło: opracowanie własne

5. Analiza SWOT

W celu ujednolicenia dokumentu sporządzono kompleksową analizę SWOT sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Gniezno, co zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 36 Analiza SWOT sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ❖ korzystna i stabilna demograficzna ❖ spadek liczby beneficjentów pomocy społecznej <ul style="list-style-type: none"> ❖ obowiązywanie programów społecznych ❖ posiadanie dokumentów strategicznych ❖ rozbudowana sieć przedszkoli i szkół podstawowych ❖ dobry dostęp do infrastruktury technicznej (sieć wodociągowa, kanalizacyjna, gazowa, elektroenergetyczna) ❖ wysoka aktywność społeczna <ul style="list-style-type: none"> ❖ wzrost dochodów Gminy ❖ dostęp do atrakcyjnych przestrzeni społecznych (wielość miejsc spędzania czasu, place zabaw, obiekty sportowe, świetlice) ❖ wzrost ilości przedsiębiorstw zarejestrowanych w Gminie ❖ dobra lokalizacja i dostępność komunikacyjna ❖ atrakcyjność środowiska naturalnego 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ niski współczynnik skolaryzacji brutto ❖ brak bezpośredniego dostępu do opieki zdrowotnej <ul style="list-style-type: none"> ❖ wzrost bezrobocia w 2020 r. ❖ mała liczba średnich przedsiębiorstw oraz brak dużych zakładów pracy ❖ mały odsetek objęcia powierzchni Gminy przez plany miejscowe
SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> ❖ Funkcjonowanie świadczeń społecznych, jak 500+ czy Rodzinny Kapitał Opiekuńczy ❖ Możliwość pozyskania środków finansowych (w tym funduszy UE) na inwestycje i realizację planowanych projektów <ul style="list-style-type: none"> ❖ Możliwość rozwoju sektora turystycznego ❖ Wzrost poziomu świadomości ekologicznej ❖ Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii ❖ Walory przyrodniczo-krajobrazowe Gminy 	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Następstwa związane z pandemią koronawirusa ❖ Pogarszająca się sytuacja na rynku pracy <ul style="list-style-type: none"> ❖ Zmiany klimatyczne

Źródło: opracowanie własne

Spis tabel

Tabela 1 Stan ludności według płci oraz współczynnik feminizacji w Gminie Gniezno w latach 2015-2020	6
Tabela 2 Stan ludności w Gminie Gniezno w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2015-2020	6
Tabela 3 Gęstość zaludnienia w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju.....	7
Tabela 4 Stan ludności w wieku przedprodukcyjnym w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju	8
Tabela 5 Stan ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju	9
Tabela 6 Stan ludności w wieku poprodukcyjnym w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju	10
Tabela 7 Przyrost naturalny w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju.....	11
Tabela 8 Współczynnik dzietności w latach 2015-2020 w kraju i wszystkich województwach.....	13
Tabela 9 Saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych w Gminie Gniezno w latach 2015-2020.....	15
Tabela 10 Stan zameldowań i wymeldowań w Gminie Gniezno w latach 2015-2020	16
Tabela 11 Szkoły podstawowe w Gminie Gniezno w latach 2015-2020.....	21
Tabela 12 Współczynnik skolaryzacji brutto w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju	22
Tabela 13 Wyniki egzaminów ósmoklasisty w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju	23
Tabela 14 Liczba świadczeniobiorców zasiłku rodzinnego w Gminie Gniezno w latach 2015-2020.....	28
Tabela 15 Budynki mieszkalne w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju	35
Tabela 16 Mieszkania w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju.....	35
Tabela 17 Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań w Gminie Gniezno w latach 2015-2020 w odniesieniu do powiatu, województwa i kraju.....	36

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

Tabela 18 Ilość akcji ratowniczych podejmowanych przez OSP w Gminie Gniezno w latach 2018-2020	37
Tabela 19 Działalność bibliotek publicznych w Gminie Gniezno w latach 2015-2020	39
Tabela 20 Wybory do rad gmin oraz rad miast w miastach na prawach powiatu w 2018 r. w Gminie Gniezno, powiecie gnieźnieńskim, województwie wielkopolskim i kraju	41
Tabela 21 Wybory do rad powiatów w 2018 r. w Gminie Gniezno, powiecie gnieźnieńskim, województwie wielkopolskim i kraju	41
Tabela 22 Wybory do sejmików województwa w 2018 r. w Gminie Gniezno, powiecie gnieźnieńskim, województwie wielkopolskim i kraju	42
Tabela 23 Struktura dochodów w Gminie Gniezno w latach 2015-2020	45
Tabela 24 Struktura wydatków w Gminie Gniezno w latach 2015-2020.....	47
Tabela 25 Analiza SWOT sfery społecznej.....	48
Tabela 26 Podmioty gospodarcze zarejestrowane w Gminie Gniezno w latach 2015-2020.....	52
Tabela 27 Przedsiębiorstwa zarejestrowane w Gminie Gniezno według sekcji PKD 2007 w latach 2015-2020	53
Tabela 28 Pracujący w Gminie Gniezno w latach 2015-2020	55
Tabela 29 Bezrobotni zarejestrowani w urzędach pracy w Gminie Gniezno w porównaniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2015-2020.....	56
Tabela 30 Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Gniezno w porównaniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2015-2020.....	58
Tabela 31 Analiza SWOT sfery gospodarczej	59
Tabela 32 Odsetek osób korzystających z infrastruktury wodociągowej w Gminie Gniezno w porównaniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2015-2020	68
Tabela 33 Odsetek osób korzystających z infrastruktury kanalizacyjnej w Gminie Gniezno w porównaniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2015-2020	69
Tabela 34 Odsetek osób korzystających z infrastruktury gazowej w Gminie Gniezno w porównaniu do powiatu, województwa i kraju w latach 2015-2020.....	70
Tabela 35 Analiza SWOT sfery przestrzennej	77
Tabela 36 Analiza SWOT sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.....	79

DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ,
GOSPODARCZEJ I PRZESTRZENNEJ
GMINY GNIEZNO

Spis map

Mapa 1 Lokalizacja Gminy Gniezno na mapie powiatu gnieźnieńskiego	60
Mapa 2 Lokalizacja Gminy Gniezno na mapie województwa wielkopolskiego	61
Mapa 3 Lokalizacja Gminy Gniezno na mapie Polski	62
Mapa 4 Podział Gminy Gniezno na sołectwa.....	63